

Lisa 1 Arhiivitekstide ja kaartide kataloog

Sisukord

Lisa 1 Arhiivitekstide ja kaartide kataloog	1
Kahes või enamas külas asuvad objektid.....	5
Hiiumägi/Hiiemägi/Hiievõhmamägi Rap_003	5
Hiiu kraav Rap_004	10
Raba järv Rap_005	10
ohvrikivi Rap_006	11
Hiiu soo/Hiiu soo heinamaa Rap_007	14
Hiimäe soo (Alu-Metsküla) Rap_008	16
Hiimäe soo (Aranküla) Rap_009	17
Hiimäe heinamaa Rap_014	18
Veel üks Hiimägi Hiimäe soos?	19
Hiiumäe raba/Hiimäe raba Rap_010	19
Kõrgeraba/Kõrge raba/Kõrgemäe raba Rap_011.....	20
Ringisma raba Rap_012	25
Alu raba.....	25
Märapakumägi	26
Kodila jõgi	26
Sootaguse peakraav.....	26
Punker ja metsavenna haud Hagudi rabas	26
Kahe mõisa piiripunkt.....	26
Alu-Metsküla	27
Tulekivist nukleus.....	27
Savipott vana järve kaldalt.....	27
Raba järv Rap_005	27
Must mägi/Mustamäe raba Rap_013	29
Mustamäe raba	30
Kõrgema kuusik Rap_015.....	30
Kadri aed Rap_016	30
Alu mets	30
Kivivared Alu metsas.....	31
Turbaaugud	31
Hoone Aidamäe talu maal.....	31

Viita talu.....	31
Matsi talu	32
Kõrgemaa talu.....	33
Ülevalt-Kõrgema talu.....	34
Tuisu (?) talu kelder	35
Kohanimesid Alu mõisa hindamisaktidest 1890.....	35
Aranküla.....	37
Aranküla kalmistu Rap_017	37
Muti saun	37
Aranküla meierei.....	37
Taku kõrts Rap_018	38
Taka-Rehe/Tagarehe/Taku-Rehe/Rehe/Helendi/Pihlakobara talu.....	39
Taka-Kangro talu	40
Reinumardi talu.....	41
Hagudi küla.....	43
Kivikirve katke.....	43
Kiviaiad Hiiemäe lähedal.....	43
Sopi mägi Rap_019	43
Ülesoo mägi Rap_020	43
Soonepere heinamaa?.....	44
Männiku heinamaa?	44
Kullimägi Rap_021	45
Küünid raba ääres	45
Ussimägi Rap_022	46
Nairimägi Rap_023	50
Jaagu mägi Rap_024	51
Kruusiaugu (Kruusi) talu, Põlendiku talu, Jurika talu, Raba talu	51
Turbaaugud	52
Paemurd ja lubjaahi.....	53
Rõõda auk Rap_025	53
Nõmm	53
Mägede heinamaa	56
Liisamaa 028.....	56
Leieri saun.....	56
Risti saun.....	56

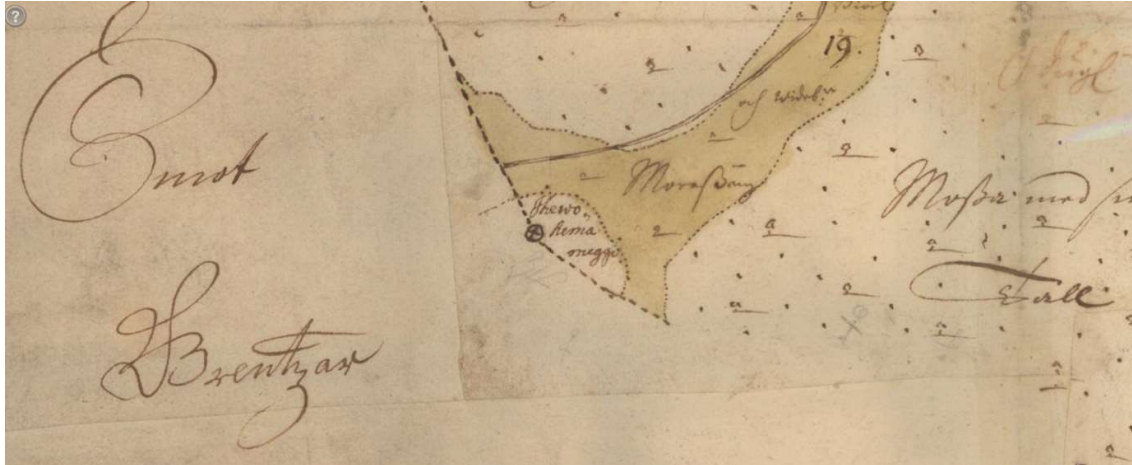
Põldma saun	56
Piksaare saun.....	56
Metsaküla.....	57
Tagametsa talu	57
Maantee-Õue talu (Sula tee 13)	57
Raba talu	58
Juurika talu.....	58
Kruusiaugu talu (ka Kruusi talu).....	59
Põlendiku talu	60
Lehe talu.....	60
Nurme talu (Staadioni tee 6)	61
Vahemetsa talu.....	61
Staadioni tee 3.....	61
Sula tee 12.....	61
Uuemetsa.....	62
Hagudi tamm.....	62
Hagudi alevik	63
Hagudi põlispuud.....	63
Hagudi vana koolimaja	63
Auruveski.....	63
Kuku küla.....	64
Sootaguse küla	64
Suur aru Rap_029	64
Väike aru/Väike arumägi/Hõbeda mägi Rap_030	64
Suur heinamaa Rap_031	64
Pika heinamaa mägi Rap_032.....	64
Tagaaru Rap_033	66
Arupoolt nõmm Rap_034	66
Kuku aru.....	67
Hõbede mägi Rap_035	67
Hõbeda mägi	68
Lohukivi.....	68
Matsi-Kärneri tammik.....	72
Aruõue talu.....	72
Allika talu.....	72

Aru t geoloog R. Einasto paekivide kollektsioon	72
Härma talu.....	72
Mõisaaseme küla.....	73
Hiicalune Rap_036	73
Aaviku heinamaa Rap_037	73
Kuusiku mägi Rap_038	75
Väike raba Rap_039	75
Ärja sõerd Rap_040	76
Pika heinamaa Rap_041	76
Pikasoo	77
Pikaaru soo.....	77
Seaturu soo.....	77
Maasika saun.....	77
Põlendiku mägi Rap_042	77
Mustlase kivi Rap_043	78
Pole kindel, kas on uuringualal	79
Ristikivi.....	79
Saueaugu mägi	79

Kahes või enamas külas asuvad objektid

Hiiumägi/Hiiemägi/Hiievõhmamägi

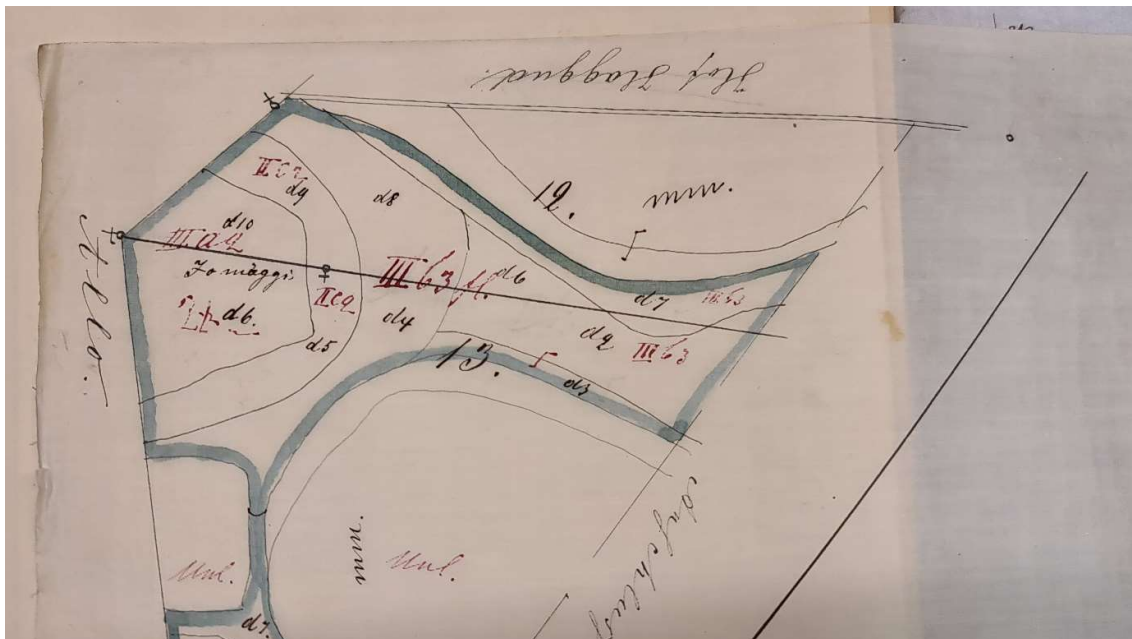
Rap_003

EAA.1.2.C-IV-98.L1. Charta öfwer Cronogodzet Haggat i Rappell s[och]n. 1709

Ihewohema meggi

EAA.1.2.C-IV-98.L1. Charta öfwer Cronogodzet Haggat i Rappel s[och]n

Hiiumägi (*Io mäggi*) Hagudi mõisa Juurika ja Raba talu maal 1874. EAA.2486.1.2996.L99
Taxationsakte des Hofs- und Bauernlandes des Gutes Haggud, Kirchspiel Rappel, Kreis
Harrien. Foto: Jüri Metssalu

Kõlvikute tähised kaardil:

12:

d8, d9, d10 – *Heuschlag an Iomäggi*

mm – *Moosmorast an d7*

Darlehnsakte der Gesinde des Gutes Haggud, Kirchspiel Rappel, Kreis Harrien. 19. sajandi
lõpp. EAA.2486.1.1875. L364

13:

mm – *abgebr. Moosmor.*

d3, d4 – *Heuschlag am Moosmor*

d5, d6 – *Heuschlag am Ijo mäggi*

Darlehnsakte der Gesinde des Gutes Haggud, Kirchspiel Rappel, Kreis Harrien. 19. sajandi
lõpp. EAA.2486.1.1875.L198

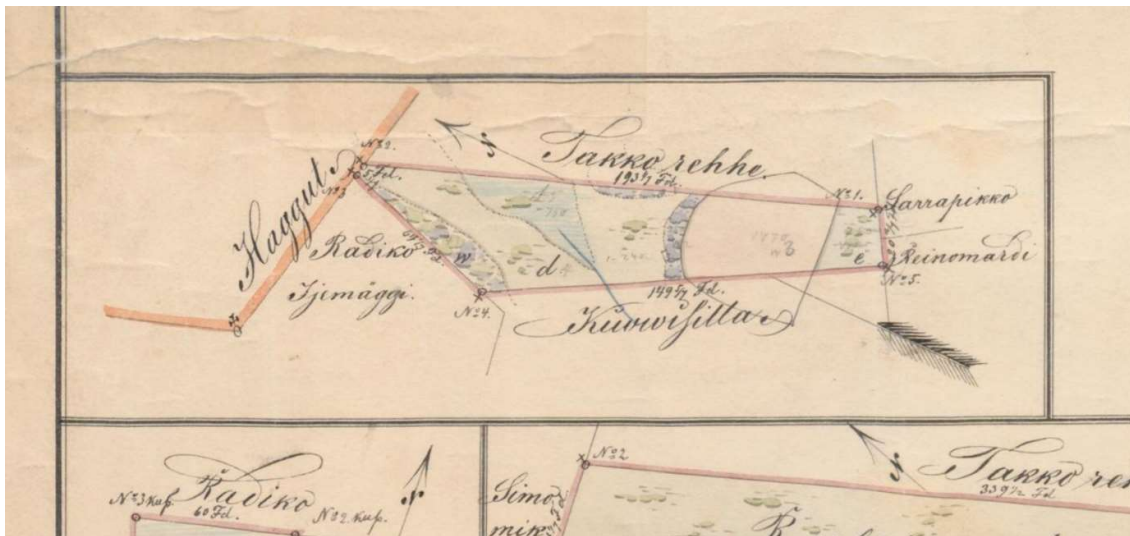
Reinumardi talu (nr 29) Hiiumäe lahustükk heinamaa ja karjamaaga vasakul, paremal talu õueala ümbrusega. EAA.2486.1.2995.L140. Taxationsakte des Hofs-und Bauernlandes des Gutes Allo-Rappel, Kirchspiel Rappel, Kreis Harrien.

Streustück Hiomäe

EAA.2486.1.1872.L311 Darlehnsakte der Gesinde des Gutes Allo & Rappel, Kirchspiel Rappel, Kreis Harrien.

Radiko Ijemäggi

Siin võib olla Raadiku talu lihtsalt ka tähistatud sarnaselt teiste naabertalude nimedega piiri ääres, aga tegemist võib ka olla Hiiemäe nimetäiendiga ehk siis võidigi kutsuda „Raadiku Hiiemägi“, nagu arvasin 2017. aastal inventuuri ajal. Samas praegu tundub loogilisem, et tähistatud on naabertalu maa talunimega *Radiko* ja ka Hiiemägi kujul *Ijemäggi*.

Ijemägi. EAA.2486.3.28.L1. Karte von der Takko Kangor. 19. saj lõpp

Hiiuägi

Asub Vanakorsu talu piires. Krt 7-29.

EKIKN rap eki1 a-j [204] (286265)

A. Vanaveski, Harjumaa, Rapla, Alu v. Kordab: AK Rap: J (teade: A. Lavi 1976), 3 (15)

Hiiemägi

Hiiemäe ulatust ei oska määrata, on ulatunud ka Reinumardi talu maale. (peremees O. Sepp)

Objekti ulatus (m) 100

Objektist või tema esialgsest funktsionaalsusest säilinud 20-50%

PK 669:HII:001

Hiiuägi, Hiiemägi

Reinumardi p. k[arjamaal] Alu rabas.

EKIKN rap eki1 a-j [205] (286267) < J. Sillamik (1928)

Kordab: AK Rap: J (teade: A. Lavi 1976), 2 (13a)

(Hiiemägi, Hiiuägi)

(Hiiuägi, Hiiemägi, Reinumardi p.k. maal Alu rabas).

Sellel kohal suur kivi, kuhu alla maetud sõjas langenud Rootsi kuninga poeg.

EKIKN rap eki1 a-j [181] (286219) < J. Sillamik (1928)

Kordab: AK Rap: J (teade: A. Lavi 1976), 2 (13b)

Arvatavasti on sama kivi, millest kõneles 2025. aasta intervjuus Olev Sepp, kelle järgi on Hiimäe lõunakalda lähedal Rootsi kuninga kivi, millel istunud Rootsi kuningas. Hiimäel on veel suuri kive.

Rapla vallas Hagudi küla lähedal olevas rabas on väike mägi, mis on tuntud rahva seas Hiie mäe nime all. Hiie mäe lähedal rabas on ka teisi väikesi mägesid veel. Hiie mäel olevat kasvanud vanasti palju suuri puid, eriti tammi, mille all ohverdati. Hiie mäelt on leitud esemeid, mille järgi võib otsustada et säääl on püsinud elamu. Säält on leitud telliskivi tükke ja poti kilde.

ERA II 225, 447 (2) < Juuru, Juuru v, Oola k, Peetri t < Rapla, Rapla v, Hagudi k, Veski t – Lembit Laars < Liisa Laars, 50 a (1939)

Hiimägi ja

Hiiu kraav Rap_004

ja

Raba järv Rap_005

Oja jooksis enne raudtee ja maantee alt välja – Soonepere talu juurest läbi Keila jõkke. Kui raudtee ehitati – pandi kinni ja kaevati kraav Alu tiiki. Hüüti Hiiu kraav – Hiimägi kraavi kõrval – see on Raba ja Juurika talu maal.

EKIKN rap varep2 hagudi+as [7] (2158819)

Kõrgerabas oli vana järv. Kui Alu mõis tegi tiiki – kaevas kraavi – Hiiu kraavi – lasi vee ja kalad Alu tiiki. Hüüti **Raba järv** – onu rääkind, et kui poisike – püüdis kalu. Alu lasi tühjaks. Nüüd pilliroog ja jõhvikad. Järv oli Alu ms maal.

EKIKN rap varep2 kalevi [6] (2158689)

Hagudi

Hiimägi – taga rabas, kus Kullimägi Otsa talu krundis.

Hiimägi – Kõrtsu taga Raba põldude juurest alla!

EKIKN rap varep2 hagudi+as [3] (2158811)

Kodumaa hiitest

mh

ohvrikivi Rap_006

/.../ Ka Rapla maakonnas räägivad muistsetest pühapaikadest mitmed hiie nimega seonduvad kohad. Minu lapsepõlve kodule oli lähim Metskülas Hagudi raba veerel asuv Hiimägi. Käisime sügiseti sellel seljandikul asuvad sarapuumetsas kogu perega pähklil. Neid sai siis korjatud hulgi, nii et neid jätkus lastele kauaks pähklitangidega katki plõksutada, aga suurem jägu lüdi ja pandi õhulise kotiga ülemises toas ahju otsa kuivama. Õeldi, et jõulupähklid. Selleks ajaks olid ju pähklituumad kuivanud ilusaks pruuniks ja maitsesid haruldaselt hästi.

Mõned aastad tagasi rääkis, nüüd juba manalamees, Vanakõrtsu Johannes Soosalu, et selles sarapuutihniku keskel kasvavat üks jäme põline kask ja selle lähedal ohvrikivi müraakas, kus vanarahva jutu järgi käinud külahavas oma varemlahkunud esivanemate hingedele ohverdamas ja esivanemate lepitamiseks puuokstele lindikesi riputamas. Hiimäe lähedal talu põllul asub ka Kalmumägi ja selle juures viit, et siin asus 14.-18. saj. maa-alune kalmistu.

Hiljem tutvudes TA Ajalooinstituudi arhiivis Keele- ja Kirjanduse Instituudi kohanimele kartoteegi väljakirjutustega ja mitmete kodu-uurijate rahvapärilike sõnumitega Arhiivis leidsin, et Rapla maakonnas on palju paiku, mis räägivad kunagiste hiie olemasolust. Kõigepealt tekitas mõningat kahtlust Raadiku Hiimägi. Arvan, et siin on tegu ühe ja sama suure hiimäega. Nimelt on Vanakõrtsu ja Raadiku naabertalud. Siis on tõenäoline, et mõisa müügitalude kruntiajamise aegu poolitas talu piir ka hiimäe kaheks.

Sellest hiimäest paar kilomeetrit idas on sama raba piirimail ka Aranküla Reinumardi talu karjamaal Hiie- (või Hiiu-) mägi. Eelpool mainitud nimekirjas on selle paiga juures märge, et sellele mäel asuva suure kivi alla olevat rahvapäriliste kohaselt maetud Rootsi kuninga poeg. /.../

MT Ar 3453: 57-61

Heino Toomtal. Kodumaa hiitest. Lk 1-3

Metsküla Raadiku talu lähedal asub Hiimäe ohvrikivi. Hiimäeks kutsutavad paigad on ka kõrval asuva Vanakõrtsu ja Aranküla Reinumardi talu maadel.

Heino Toomtal. Alu paikkonna esiajaloo. // Ühistöö, 1992. 18. 03.

(Ei kaardista seda teksti, sest see on autori tõlgendus ja tekitab segadust, kuivõrd tegemist on tegelikult ühe hiimäega, mida kutsuti vastava talu järgi. Seda teadis 2025. aastal ka Olev Sepp.)

Tulin praegu Hagudi raba servapidi Arankülast. Seal on ridamisi kolm rahvasuus hiimägedeks kutsutavat küngast. Nii Reinumardi, Raadiku kui Vanakõrtsu Hiimäel asuvad kivilahmakad lubavad arvata, et seal on meie esivanemate hiidsetele kaitsevaimudele toodud ohvreid. Nähtavasti oleme oma kultuurimälestiste arvelevõtmisega hiljaks jäänud. /.../

MT Ar 3459: 35-40

Heino Toomtal

38. Mõistlusi kodukandi muinsuskaitse ümber

(Ei kaardista seda teksti, sest see on autori tõlgendus ja tekitab segadust, kuivõrd tegemist on tegelikult ühe hiiemäega, mida kutsuti vastava talu järgi. Seda teadis 2025. aastal ka Olev Sepp.)

Pühapaiga esialgne ID-kood: 01_Rap_Alu_Metsküla_01/Hagudi_01/Aranküla_01

Ametlik mikro- või makrotoponüüm: -; Rahvapärased nimed:

Hiiemägi/Hiiumägi/Hiievõhmamägi/Liemägi/Raadiku Liemägi/liemäe soo

Varasemad ametlikud nimed: -; Kaasaegne maakond: Rapla; Kaasaegne vald: Rapla; Kaasaegne küla:

Alu-Metsküla/Hagudi/Aranküla; Kihelkond: Rapla; Ajalooline küla: Alu-Metsküla/Hagudi

Metsküla/Aranküla

Paiknemine maastikul: Hiiemägi ehk Hiiumägi ehk Hiievõhmamägi paikneb Hagudi rabast kagus

asuvast metsamassiivis, ca selle keskosas kolme küla maal. Hiiemäest ida poolt möödub

kõrgepingeliin, Hiiemäe lõunapiiril on kraav, mäest loode pool kulgeb Kodila jõgi ehk Hiiu kraav.

Hiiemäest ca 430 m kagu pool paiknevad Reinumardi talu hooned.

Piirid: Igapiir kulgeb mööda elektriliini nr 4493478 (ETAK). Põhja- ja lõunapiir kulgevad mööda

kraave. Läänepiir on määratud sirgega, mis jookseb edelanurgast läänenurka.

Edelenurk: kraavide nr 609871 ja 609876 lõikumine. Läänenurk: puudega madalsoo nr 4016722

idanurk (piirneb kraavi ja puistuga). Põhjanurk: kraavide nr 610849 ja 610850 lõikumine. Kirdenurk:

kraavi 610849 lõikumine elektriliiniga. Kaguurk: kraavi 609878 lõikumine elektriliiniga.

Pühapaiga kirjeldus: Hiiumägi on kõige ilusam ja paremini märgatav edelaservas, kus maapind tõuseb ca 4-5 m jagu, ka ida pool on tõus tajutav. Hiiemäe põhjaosa on lauge ja vaevumärgatav. Mäe edelanõlval kasvavad suured kased, haavad ja lepad. Suurt osa mäest katab segamets ja sarapik.

Mäe keskosas on suuri kuuski. Leidub lamapuitu, loomaradu, kuklasepesi, sigade songermäid.

Lõunaservas on rebaseurud ja üks suurem kivi. Põhja pool on Hiiemäe Rabametsa kinnistu osa hiljuti lagedaks raiutud ja tihedasse võssa kasvanud.

Asukoha ja piiride põhjendus: Hiiemäe asukoht on määratud järgmistele arhiiviallikatele tuginedes:

MT Ar 3459: 35-40, EKIKN rap eki1 a-j [181] (286219), EKIKN rap eki1 a-j [205] (286267), EKIKN rap

eki1 a-j [204] (286265), EKIKN rap varep2 hagudi+as [7] (2158819), EAA.1.2.C-IV-98 leht 1,

EAA.2486.3.28 leht 1, Pärandkultuuri objekt: Hiiemägi (669:HII:001). Kõige selgemalt näitavad

Hiiemäe asukohta järgmised allikad: 1) 1709. aasta Hagudi mõisa kaart (EAA.1.2.C-IV-98 leht 1),

mille järgi on täpselt näha, et mõisate piiril asuvat mäe on nimetatud Hiievõhma mäeks

(Ihewohema meggi). 2) 19. sajandi II poolest pärineval Taga-Kangru talu kaardil (EAA.2486.3.28 leht

1) on sama koht tähistatud kui *Radiko Ijemägi*. Samal kaardil on tähistatud Hiiemäest lõunaedelas

Ijemä soo. 3) Endel Varepi järgi (EKIKN rap varep2 hagudi+as [7] (2158819)) on Hiiemägi Hagudi Raba

ja Juurika talu maal ja selle kõrval asub Hiiu kraav ehk Kodila jõgi. 4) EKIKN rap eki1 a-j [204]

(286265) ütleb selgelt, et Hiiumägi asub Vanakõrtsu talu maal. 5) Paik on arvel

pärandkultuuriobjektina (669:HII:001). Mõnevõrra problemaatilised on Heino Toomtalute teated (MT

Ar 3459: 35-40 ja Ühistöö, 1992. 18. 03.), kus ta ütleb, et Hagudi raba servas asub ridamisi 3

Hiiemäge: Reinumardi, Raadiku ja Vanakõrtsu talu maal, kusjuures kõikjal asuvat "kivilahmakad",

Raadiku talu Hiiemäel nimetab ta ohvrikivi. Võib arvata, et Toomtalute on erinevate taludega

ühenduses olevaid teateid interpreteerinud kui teateid erinevatest kohtadest. Tema kirjeldused on

samas väga napid. Siiski viitavad need samale piirkonnale, millest kõnelevad kindlamad teated.

Hiiemäe piirid on määratud pärimuse, reljeefkaardi ja kohapealsete tähelepanekute järgi. Täpsemalt

on Hiimäe piirid järgmised: põhjas Rabametsa kinnistul kulgeb piir mööda kraavi lõunakallast, idas mööda elektriliini piiri, lõunas mööda kraavi põhjakallast, edelas 50 m kaugusel mäe selgesti eristatavast edelanõlvast ja loodes mööda Kodila jõe ehk Hiiu kraavi kagukallast kuni ühineb piiriga põhjas Rabametsakinnistul kraavi lõunakaldal.

Pinnavormid: Hiimägi ulatub ümbritsevast madalamast soisest metsaalast kuni ca 5 m kõrgemale. Mäe edelapoolses osas on maapinna tõus kõige selgemini näha. Põhjapoolses osas on tõus lauge. Ka ida pool on maapinna tõus märgatav. Reljeefkaardi ja nõukogudeaegsel kaardil on Hiimägi selgesti eristatav. Hiimägi ulatub 64 kuni 69 meetrini üle merepinna. Mägi on lauge reljeefiga.

Elustik: Hiimäel on loomarajad, kuklasepesa, näha oli kitsejälgi, kuulda metsalindude laulu. Üks ca põlve kõrgune loom oli ennast jõuliselt vastu puud nühkinud. Eriti mäe edelapoolses osas oli näha sigade tuhnutud auke. Lõunas on kraavi ääres rebaseurud. Hiimäe piiril kraavil on looduskaitsekaardi järgi ka sooneiuvaiba kasvukoht.

Põlispuud, pärimuse või tavadega seotud puud: Hiimäel on palju vägevaid vanu puid. Näiteks kased übermööduga 173 cm ja 220 cm, lepp übermööduga 166 cm, haab übermööduga 164 cm, kuused übermööduga 203 cm ja 181 cm. Puud on üldiselt heas seisus. Leidub ka lamapuitu ja püsti seisvaid vanade suurte puude notte.

Kivid ja kivitöökivid: Pärimuses mainitud "kivilahmakaid" inventuuri ajal Hiimäel näha ei olnud.

Mäe lõunaservas kraavi kaldavallis on üks väiksem kivi mõõtmetega ca 60 x 90 x 120 cm.

Veekogud: Hiimäe lõunaservas on kraav ja mäe loodeservas kulgeb Kodila jõgi ehk Hiiu kraav.

Hiimäel on täheldatavad ka vanad kinnikasvanud kraavid. Mäe edelaservas paikneb ilmselt inimtekkeline neerukujuline veekogu mõõtmetega ca 4 x 10 m, mille servad on üsna järsud ja kamardunud ja mille ääres kasvavad puud. Veekogu oli inventuuri ajal jääs.

Annid jm pühapaigale viitavad märgid: - ; Muu (kaasaegne kasutus): - ; Muinsuskaitse: - ;

Looduskaitse: Kaitseala: - ; Hoiuala: - ; Kaitsealune liik: Sooneiuvaip; Püsielupaik: - ; Looduse üksikobjekt: - ; Tähis: -

Muu kaitse: Pärandkultuuri objekt: Hiimägi (669:HII:001)

Hinnang 4 punkti skaalal: 1, kui arvestada, et paik on üsna hästi säilinud ja on vaid osa metsa maha võetud; 3, kui arvestada, et koht on ohustatud ehk siis ei ole kaitse all ja et mäe idapoolsesse ossa on planeeritud maantee.

Suuline pärimus: Pärimus: - ; Info päritolu: - ; Teised võimalikud informandid: Reinumardi peremees O. Sepp, Vanakõrtsu, Raadiku, Raba ja Juurika pererahvas

Fotod: 24; Helisalvestised: - ; Videofailid: -

Inventeerija nimi: Jüri Metssalu

Inventeerimise aeg: 15.03.2017

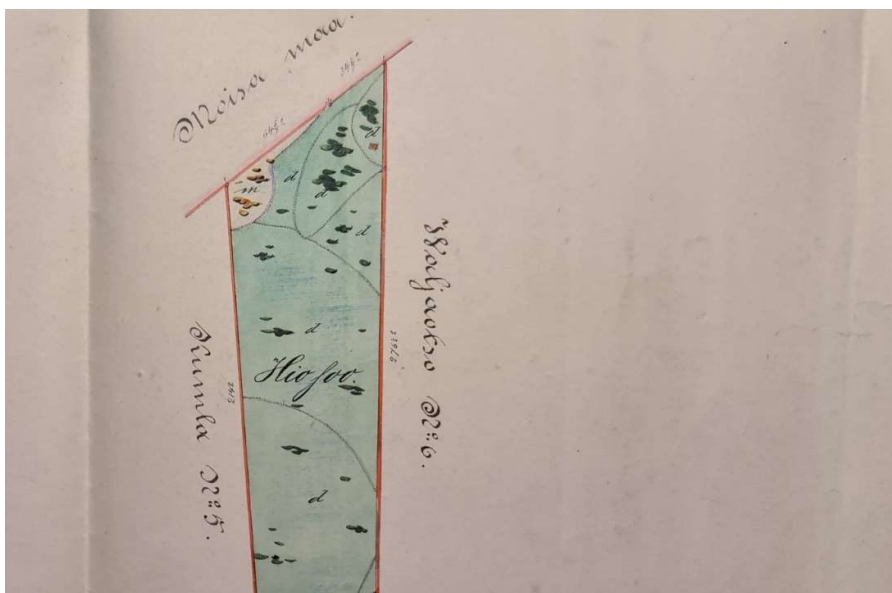
Märkused: Jääb väike kahtlus, et Varepi teade võib rääkida ka Raba ja Juurika talu elamute pool asuvast mäest, millest väike osa kuulub ka Juurika talule (enamik Raba maal). Samas on 1709. aasta kaardi järgi selgelt näha, et see on hoopis Sopi mägi. Ka viitavad teated, mis räägivad Alu-Metsküla Raadiku ja Vanakõrtsu taludest, ning Taga-Kangru talukaart ikka samale mäele. Probleemaatiliseks jääb ka seos Reinumardi taluga (EKIKN rap eki1 a-j [181] (286219) ja EKIKN rap eki1 a-j [205] (286267)), sest otseselt inventeeritud koht Reinumardi maal ei asu, ka ajaloolise kaardi järgi mitte. Samas on see paik Reinumardi talu hoonetele kõige lähemal ja on võimalik, et seetõttu on paika just Reinumardiga seostatud. Samas on võimalik, et nii nagu Heino Toomtalu kirjutab, on tegu hoopis mitme Hiimäega, millest üks võib olla osaliselt praeguse elektriliini all Reinumardi maal paiknev kõrgendik, mis peaaegu jookseb kokku Hiimäega. Hiimäe ja Reinumardi maal oleva mäe vahel on madalam koht, see on näha ka reljeefkaartidel. Kui ka tõesti on olnud ses piirkonnas mitu hiimäge, siis kõige enam andmeid leidub just inventeeritud paiga kohta. Teiste kaardistamiseks on hetkel

andmeid liiga vähe. NB! Hiemäe idapoolsesse ossa on planeeritud neljarealine Tallinn-Rapla maantee!

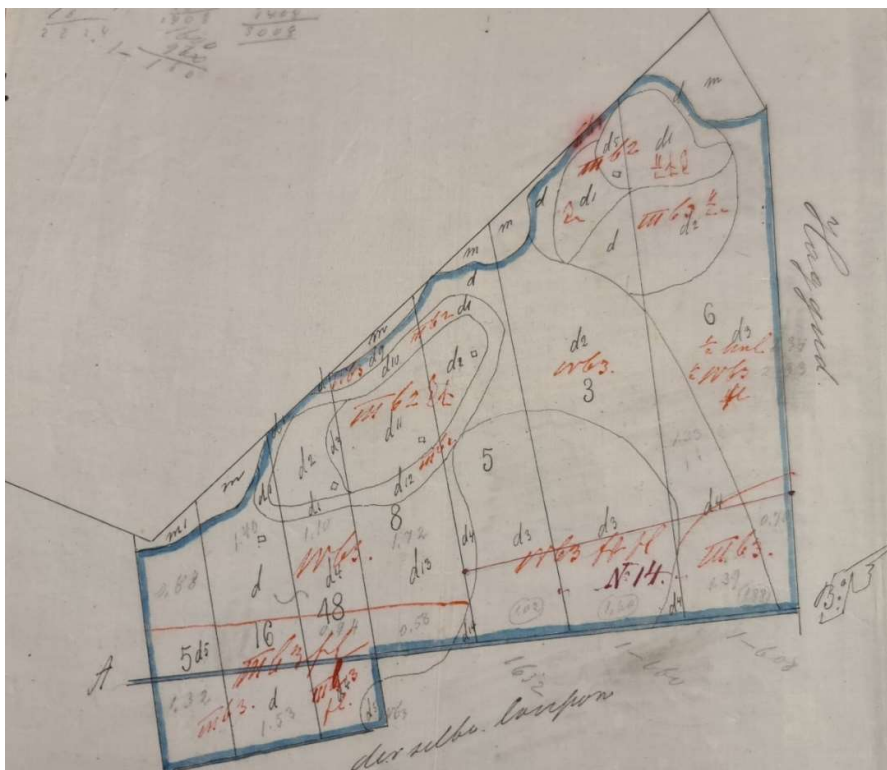
Jüri Metssalu. Rapla kihelkonna looduslike pühapaikade inventuuri ankeet, 2017. Muinsuskaitseameti arhiiv.

Hiiu soo/Hiiu soo heinamaa

Rap_007

Hio soo. Kaart Posti talukoha maadest No 3, 1886, EAA.1693.1.5.L2. Foto: Jüri Metssalu

Hiiu soo Alu-Rapla mõisa talude heinamaal. EAA.2486.1.2995.L140. Taxationsakte des Hofs-und Bauernlandes des Gutes Allo-Rappel, Kirchspiel Rappel, Kreis Harrien.

Streu Hio soo

Nr 8, Matsi, d9-d1 4: EAA.2486.1.1872.L67 Darlehnsakte der Gesinde des Gutes Allo & Rappel, Kirchspiel Rappel, Kreis Harrien.

Streu Hio soo heinamaa

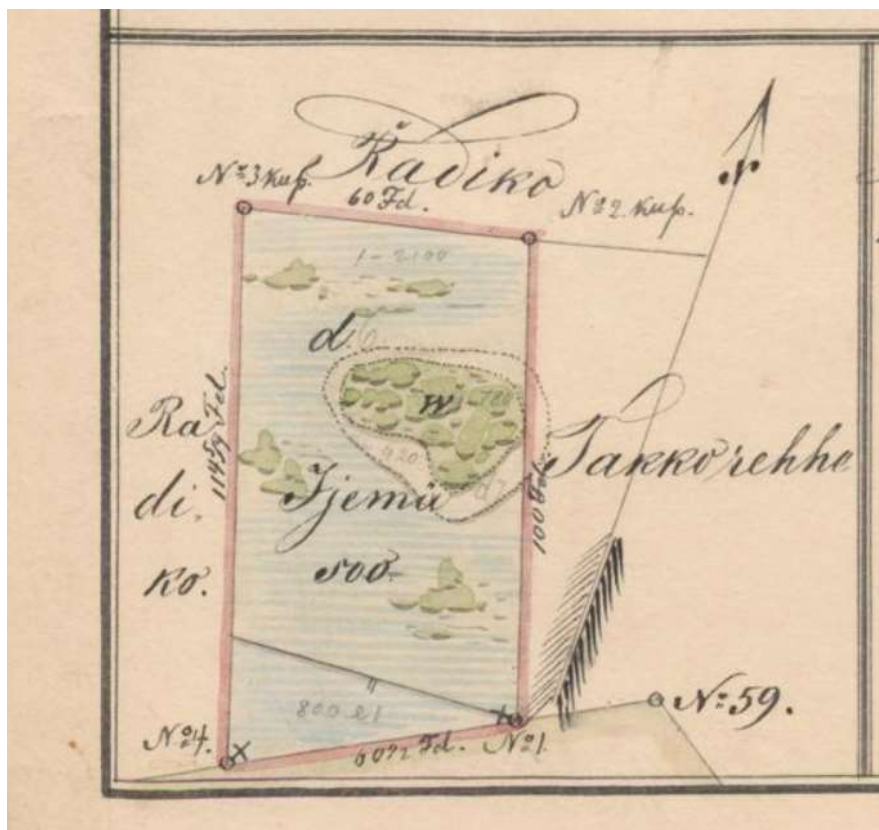
Nr 6, Väljaotsa, d, d1-d4: EAA.2486.1.1874.L73 Darlehnsakte der Gesinde des Gutes Allo u. Rappel, Kirchspiel Rappel, Kreis Harrien

Streustück Hio soo

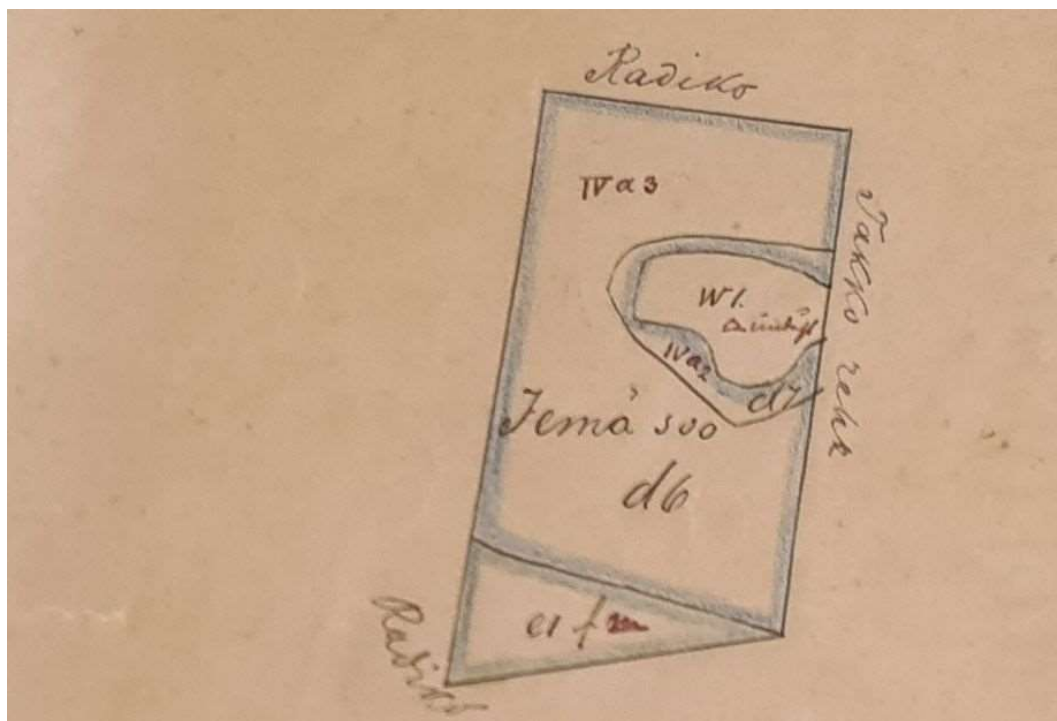
Nr 5, Kumla, d, d1-d4: EAA.2486.1.1874.L189P Darlehnsakte der Gesinde des Gutes Allo u. Rappel, Kirchspiel Rappel, Kreis Harrien

Streustück Hio soo heinam.

Nr 3, Posti, d, d1-d4: EAA.2486.1.1874.L266P Darlehnsakte der Gesinde des Gutes Allo u. Rappel, Kirchspiel Rappel, Kreis Harrien

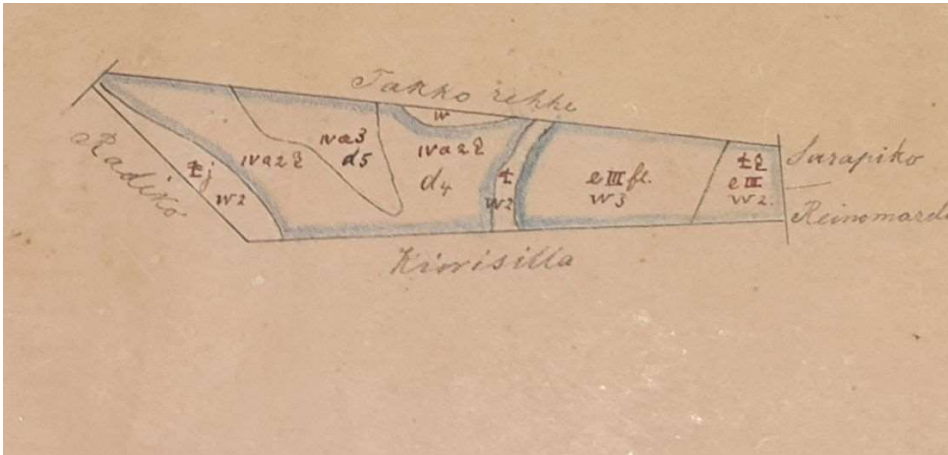

Hiemäe soo. EAA.2486.3.28.L1. Karte von der Takko Kangor. 19. saj lõpp

Iemä soo. 1869. Takko Kangor zu Allo Bauerbesitz. Darlehnsakte der Gesinde des Gutes Allo u. Rappel, Kirchspiel Rappel, Kreis Harrien. EAA.2486.1.1871.L482.

Hiiemäe heinamaa Rap_014

Taga-Kangro talu heinamaa. 1869. Takko Kangor zu Allo Bauerbesitz. Darlehnsakte der Gesinde des Gutes Allo u. Rappel, Kirchspiel Rappel, Kreis Harrien. EAA.2486.1.1871.L482. [Praegu osaliselt kõrgepingeliini all.](#)

Kõlvikute tähised kaardil:

d4, d5 - ?? in *Ijemä heinama*

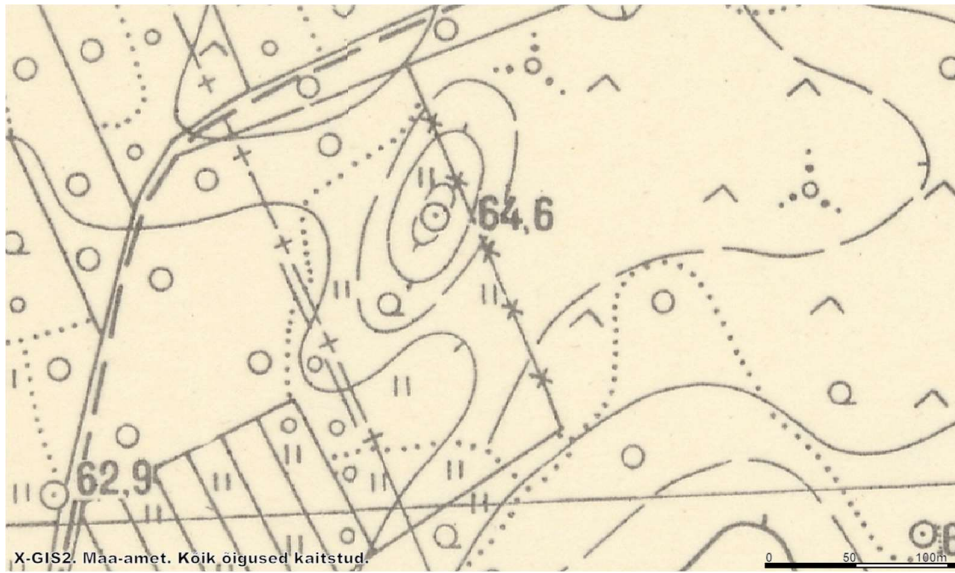
d6, d7 – ?? in *Iemä soo* (heinamaa)

e1 – ?? in *Iemä soo* (karjamaa)

w1 - ??? See võib olla väike Hiiemägi!

Darlehnsakte der Gesinde des Gutes Allo u. Rappel, Kirchspiel Rappel, Kreis Harrien. EAA.2486.1.1871.L486

Veel üks Hiimägi Hiimäe soos?

NSVL O-42 topokaart 1:10 000, O-35-26-g-v-4. 1957: näha on ilusti Taga-Kangro maa ja mägi, mis võib olla veel üks Hiimägi – Heino Toomtal (?) kirjutas mitmest Hiimäest seal kandis. Jääb täpselt uuritava ala piirile. Selles kohas on paraku kõvasti maaparandust tehtud, suur kraav kaevatud, metsa võetud. Samas Iemä soo võib viidata ka suuremale Hiimäele/Hiiumäele, mis asub üsna lähedal.

Hiiumäe raba/Hiimäe raba

Rap_010

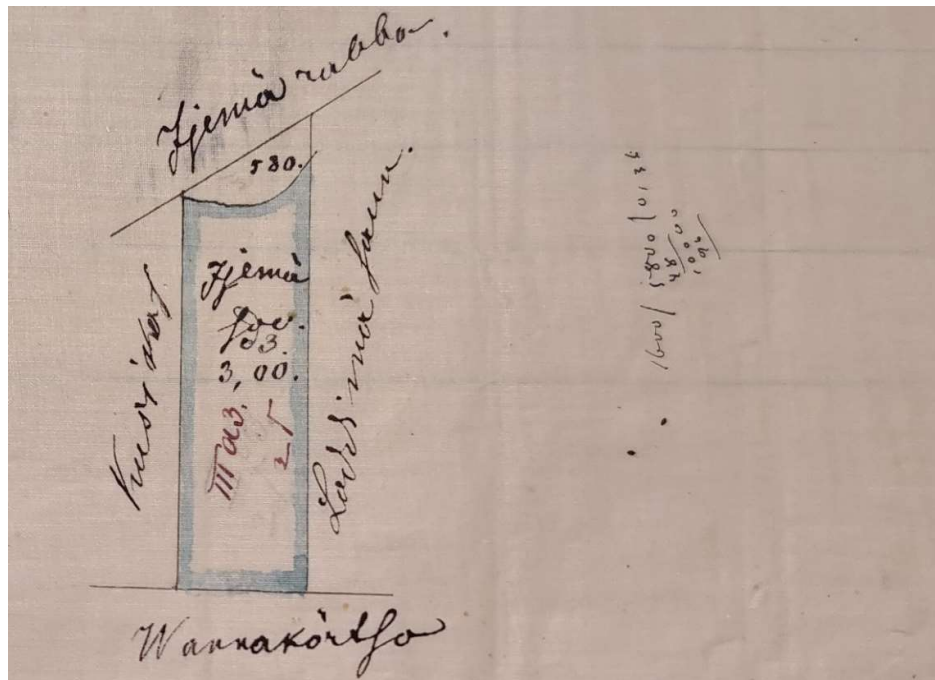

NSVL O-42 topokaart 1:200 000, O-35-VII. 1953

Bol. Hijumjagi – Hiiumäe raba?

NSVL O-42 topokaart 1:200 000 vanem, O-35-VII, 1953

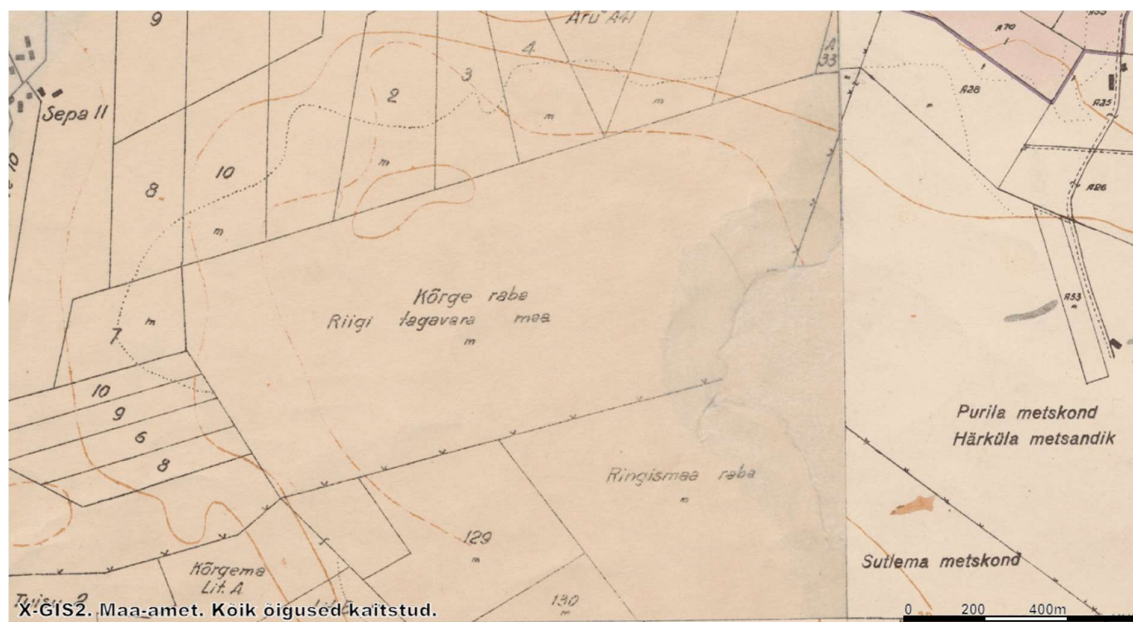
sama: NSVL O-42 topokaart 1:25 000 vanem, O-35-26-g-v, 1947

Ijemä soo ja Ijemä rabba. 1872. Landstelle Kalda abgetheilt von Rappel. Darlehnsakte der Gesinde des Gutes Allo u. Rappel, Kirchspiel Rappel, Kreis Harrien. EAA.2486.1.1871.L17.

Kõrgeraba/Kõrge raba/Kõrgemäe raba

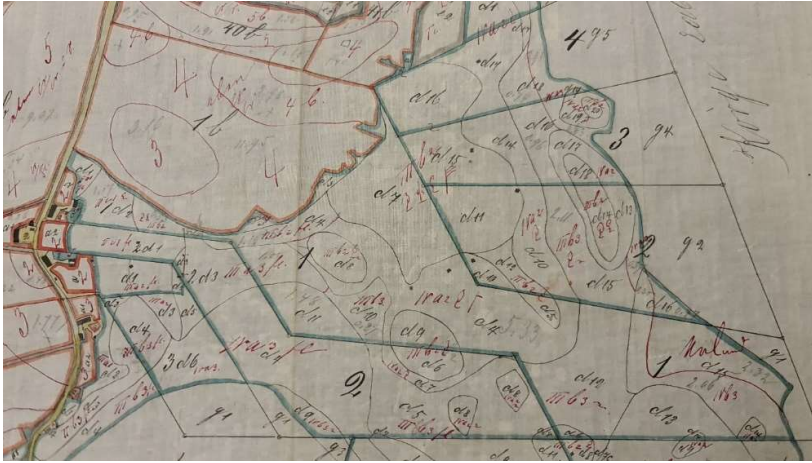
Rap_011

Kõrgeraba. Skeemiline katastrikaart 1:10000 (1931-1944), XIII-31. 1936

Aaviku heinamaa ja Kõrgeraba. EAA.3724.4.308.L1. Karte von dem Bauerhof Jaanimardi No.7 abgetheilt vom Rittergute Sellie. 1882.

EAA.2486.1.2878.L177. Taxationsakte des Hofs- und Bauernlandes des Gutes Sellie, Kirchspiel Joerden, Kreis Harrien. Foto: Jüri Metssalu

Kölvikute tähised kaardil:

2:

d10 – *Heuschlag streu Suur arro*

d13, d14 – *Heuschlag trocken Weike arro*

d16 – *Grabmorast Kõrgimäe Rabba*

1890ndad. EAA.2486.1.1708.L123

4:

d16 – *Heuschlag in Suur arro*

g5 – *Moosmorast Kõrge Rabba*

EAA.2486.1.1708.L359

3:

d14, d15 – *Heuschlag Suur arro trocken*

d17 – *Heuschlag Weike arromäggi*

g4 – *Moosmorast Kõrge Rabba*

EAA.2486.1.1708.L397

1:

d4, d5 – *Heuschlag Suur heinama*

d6 – *Heuschlag Pika heinama mäggi*

g1 – *Moosmorast Kõrgi Rabba*

1890ndad. EAA.2486.1.1708.L430

EAA.2486.1.2878.L177. Taxationsakte des Hofs- und Bauernlandes des Gutes Sellie, Kirchspiel Joerden, Kreis Harrien. Foto: Jüri Metssalu

Kõlvikute tähised kaardil:

3:

d9, d10, d11 – Heuschlag Tagga arro, trocken

e5, e6 – Weide Arro poolt nõmm

g3 – Moosmorast Kõrge Rabba

EAA.2486.1.1708.L397

1:

e1 – Weide streu Arro poolt nõmm

EAA.2486.1.1708.L430

EAA.2486.1.1708.L380. Kerno Nr. 4 Sellie. 1873. Foto: Jüri Metssalu

Kõlvikute tähised kaardil:

d15 – Heuschlag Höbbede mäggi

g4 – Moosmorast daselbst Kõrge Rabba

g5 – Moosmorast Kõrge Rabba

EAA.2486.1.1708.L359

Hagudi kõrgeraba

- seal on järv olnud (<Alu). Palju usse.

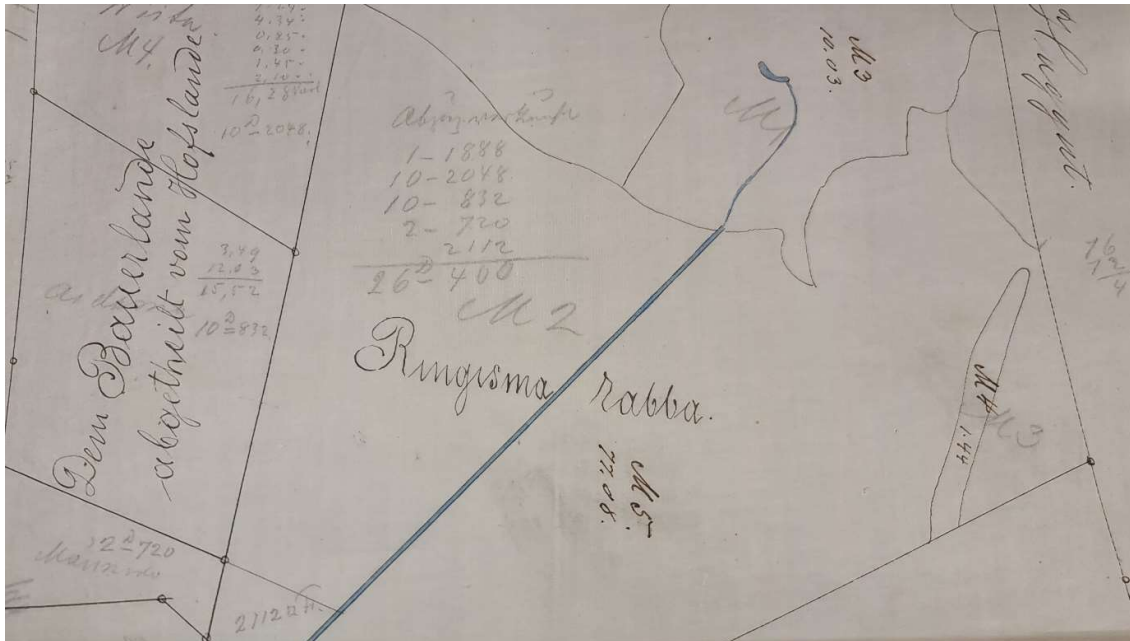
- lääne pool raudlud (Raudalu maanteed?), osa Hagudi ja Alu mõisa järgi.

EKIKN rap varep2 hagudi+as [5] (2158815)

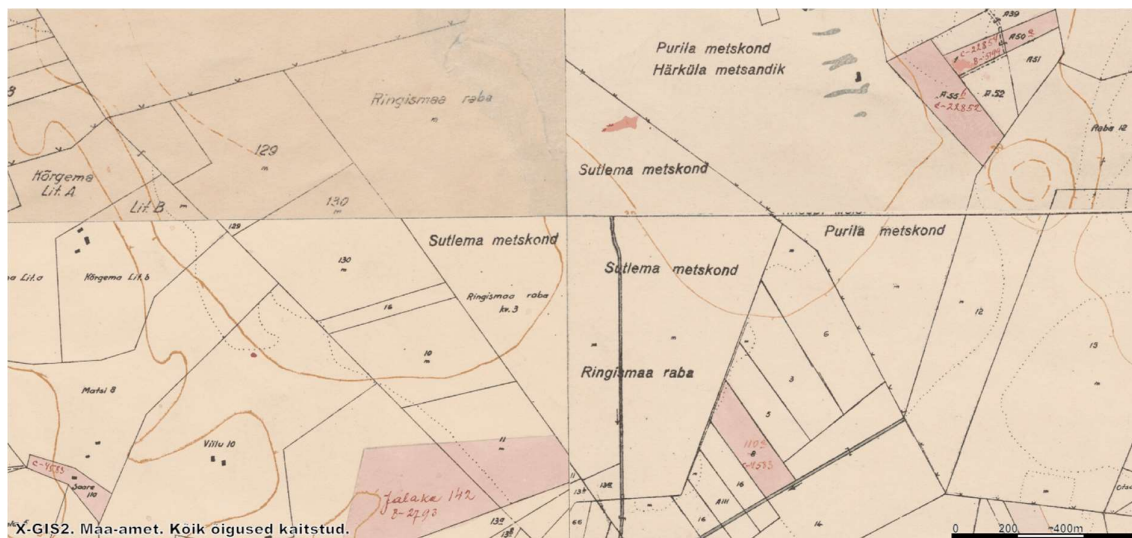
Kõrgeraba

- teine raba, võetakse turvast (turbaküünid seal).

EKIKN [1] rap varep2 mõisaaseme (2159293)

Ringisma raba ja vana järv. 1890. EAA.2486.1.2995.L148. Taxationsakte des Hofs-und Bauernlandes des Gutes Allo-Rappel, Kirchspiel Rappel, Kreis Harrien.

Ringisma raba 1930ndate aastate katastrikaardil lehtedel XIV-31 (1935) ja XIV-32 (1935) ja XIII-31 (1936)

Alu raba

See võib olla praegune Ridaküla soo, sest teisel on EKI KN-s öeldud, et sääl asub Masku mägi, mis on minu teada Pae küla elanike järgi Ridaküla soos. Kmaa = karjamaa?

Arandküla talude k?maa taga. Vanasti nimet.: „Räägasoo“.

EKI KN [5] (286027) rap eki1 a-j

Märapakumägi

Ei pruugi olla Hagudi rabas, vaid Ridaküla soos.

Rida k. kmaa Alu rabas. Vanasti põgenetud sinna hobusega pakku.

EKI KN [59] (288227) rap eki1 m

Kodila jõgi

Sootaguse peakraav

Punker ja metsavenna haud Hagudi rabas

Hagudi raba lugu: lapsena käimine raba peal, leidis rabast onni. Tagantjärgi luges et Siberist varjanul oli rajatud punker rabasse. Raba äärde maetud ka salaja metsavend.

ERA, DH 1668 (2) < Rapla khk., Hagudi - Kerstin Sillaots < Anu Sillaots, 1947 (2018)

Kahe mõisa piiripunkt

Alu-Metsküla

Tulekivist nukleus

Alu-Metsküla juhuleid; Rail Balticu trassi leire; teostas A. Tvauri 03.07.2015

Luuka talust u 275 m idas.

Alu-Metsküla juhuleid; Rail Balticu trassi arheoloogiliste eeluuringute II etapi lõpparuanne. Osa II; Rapla maakond. Leiukoht jääb raudteetrassi alast välja; ese viitab kiviaja inimeste tegevusele Hagudi raba (kunagine järv) lähikonnas. Kiviaja asulakohta ei õnnestunud leida.

TÜ PR 2526

AK Hag/Juu/Rap: IA, Jonuks, Metsoja, Tvauri 2015, juuli-sept, 18, 36 (1)

Savipott vana järve kaldalt

Paidla, EL 1994, 246 (1) – vt artiklist tehtud pilte AK andmebaasis!

Mahtra Muuseumis! Feliks oli leidjate seas! Vt kas Feliks sellest midagi rääkis

Tundub, et ta pole sellest rääkinud, tegin nimestikust otsinguid.

Raba järv Rap_005

EAA.46.2.106 leht 1. Grenz-Delineation der Apanagen-Güter Waldau, Allo & Rappel. 1855

EAA.2486.1.2995.L148. Taxationsakte des Hofs-und Bauernlandes des Gutes Allo-Rappel, Kirchspiel Rappel, Kreis Harrien: 1890 olemas.

Alla lastud rabajärv

A. Paidla "Hagudi.Hageri"

Praegu liivase põhjaga tehisjärv-ujumiskoht kuivendatud rabas

Objekti ulatus (m) 170

Hävinud, objektist pole maastikul jälgi säilinud

PK 669:KON:001

Raba järv

Kõrgerabas oli vana järv. Kui Alu mõis tegi tiiki – keavas kraavi – Hiiu kraavi – lasi vee ja kalad Alu tiiki. Hüüti Raba järv – onu rääkind, et kui poisike – püüdis kalu. Alu lasi tühjaks. Nüüd pilliroog ja jõhvikad. Järv oli Alu ms maal.

EKIKN rap varep2 kalevi [6] (2158689)

Metskülas soon – Järve soon. Varem oli Alu maa sees rabas järv – isa rääkis, et härra käis paadiga järvel. Nüüd kinni kasvanud. Üks soon tuleb Hagudi poolt, jookseb Järve soonega kokku!

EKIKN rap varep2 kalevi [18] (2158713)

Must maggi

EAA.2486.1.2995.L148. Taxationsakte des Hofs-und Bauernlandes des Gutes Allo-Rappel, Kirchspiel Rappel, Kreis Harrien, 1890

g. Mustmjagi

NSVL O-42 topokaart 1:50 000 keskmine, O-35-26-g, 1962

g. Mustmjagi

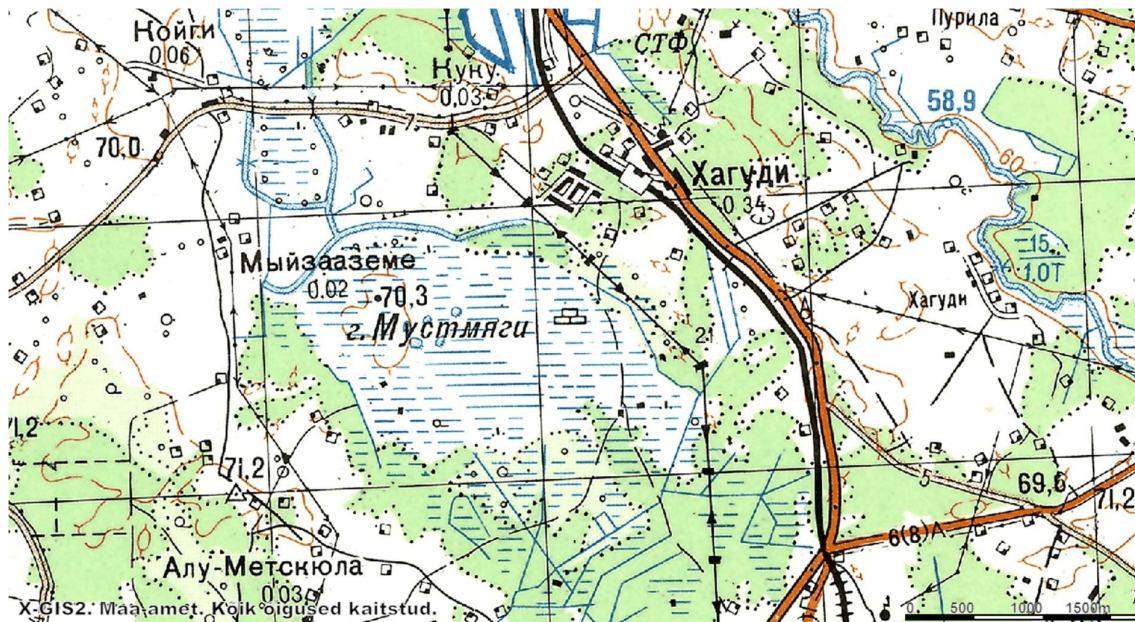
NSVL O-42 topokaart 1:100 000 keskmine, O-35-26, 1979

sama: NSVL O-42 topokaart 1:50 000 uuem, O-35-26-g, 1988

sama: NSVL O-42 topokaart 1:25 000 vanem, O-35-26-g-v, 1947

sama: NSVL C-63 topokaart 1:25 000 vanem, C-58-23-g-v, 1972

sama: NSVL O-42 topokaart 1:10 000, O-35-26-g-v-1, 1957

NSVL O-42 topokaart 1:100 000, O-35-26. 1979

Mustamäe raba

- kuulus Alu mõisale, lõikas turvast. Selles Mustmägi – kive, kuused.

EKIKN rap varep2 alu-metsküla [5] (2158775)

Seega nõukogude aegsel kaardil koht valesti tähistatud!

Kõrgema kuusik Rap_015

Kadri aed Rap_016

Kõrgema kuusik ja Kadri aed. 1869. Darlehnsakte der Gesinde des Gutes Allo u. Rappel, Kirchspiel Rappel, Kreis Harrien. EAA.2486.1.1870.L79

Alu mets

Suur mets Mõisaaseme külast Rapla poole

EKIKN rap varep2 kalevi [16] (2158709)

Võidakse mõelda pigem Sikeldi-poolset metsa, sest sealt leiti Rail Balticu uuringu ajal palju põllukivihunnikuid.

Kivivared Alu metsas

Alu mets on varemeid ja põlma kohti täis – keegi ei mäleta, et oleks talud olnud.

Alu metsas on olnud talusid – seal on asemeid.

EKIKN rap varep2 kalevi [15] (2158707)

Turbaaugud

Alu-Metsküla turbavõtukoht

Objekti ulatus (m) 750

Objektist või tema esialgsest funktsionaalsusest säilinud 20-50%

PK 669:TVK:001

Hoone Aidamäe talu maal

Aidamäe talu maal on verstakaardil (üheverstane kaart 1894-1922, ruut 7-29, 1899) hoone.

kaheverstane kaart 1895-1918, ruut VII-17, 1899, olemas

Kas saunakoht?

Praegu Ristikivi kinnistu

Viita talu

Schmidt 1884: *Wita*

1930ndate katastrikaardil Viilu

üheverstane kaart 1894-1922, ruut 7-29, 1899: olemas

KNAB:

Kohanimi	märgendid	allikas	staatus	rööpvõi põhinimi	liik	maak	linn või vald	kihelk	lähik.
-----------------	---------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	----------------------	----------------------	-------------------------------	------------------------	------------------------

Viita t		EE1930k_50 ; KN:1920. a-d	P		p4	RP	Rap	Rap	Alu- Metskül a
koordinaadid: 59°02'33"N : 24°46'52"E Maa-amet GeoNames									
Viita 10	KATASTRIS	EE1930k_SK	VAR	Viita t	p4	RP	Rap	Rap	Alu- Metskül a
koordinaadid: 59°02'33"N : 24°46'52"E Maa-amet GeoNames									
Wiita, (Ges.)	sks	Ri1913	VAR	Viita t	p4	RP	Rap	Rap	Alu- Metskül a
koordinaadid: 59°02'33"N : 24°46'52"E Maa-amet GeoNames									
Wita, (Ges.)	sks	EE_P1871k	VAR	Viita t	p4	RP	Rap	Rap	Alu- Metskül a
koordinaadid: 59°02'33"N : 24°46'52"E Maa-amet GeoNames									

Kokku kirjeid: 4

Matsi talu

Schmidt 1884: *Matsi*

Kohanimi	märgendid	allikas	staatus	rööpvõi põhinimi	liik	maak	linn või vald	kihelk	lähik.
Matsi t		EE1930k_50	P		p4	RP	Rap	Rap	Alu- Metskül a
koordinaadid: 59°02'37"N : 24°46'27"E Maa-amet GeoNames									
Matsi 8	KATASTRIS	EE1930k_SK	VAR	Matsi t	p4	RP	Rap	Rap	Alu- Metskül a
koordinaadid: 59°02'37"N : 24°46'27"E Maa-amet GeoNames									
Matsi, (Ges.)	sks	EE_P1871k; Ri1913	VAR	Matsi t	p4	RP	Rap	Rap	Alu- Metskül a
koordinaadid: 59°02'37"N : 24°46'27"E Maa-amet GeoNames									

Kõrgemaa talu

EAA.46.2.106 leht 1. Grenz-Delineation der Apanagen-Güter Waldau, Allo & Rappel, 1855: *Karjama*

EAA.854.4.261 leht 1. Grenzkarte der Güter Waldau, Allo und Rapel, 1855: *Karjamae*

Schmidt 1884: *Karjema*

üheverstane kaart 1894-1922, ruut 7-29, 1899: olemas

1930ndate aastate katastrikaardil

Kargamae

EAA.854.4.877 leht 1, 19. sajandi II pool

Kõrgema talukoht

Objekti ulatus (m) 100; Objektist või tema esialgsest funktsionaalsusest säilinud 20-50%

PK 669:TAK:001

Kohanimi	märgend	allikas	staatus	rööp- või põhini	liik	maak	linn või vald	kihelk	lähik.
Kõrgema t		EE1930k_50	HIST		p4	RP	Rap	Rap	Alu-Metsküla
koordinaadid: 59°02'59"N : 24°46'24"E Maa-amet GeoNames									
Alt-Kõrgema t		KN:1928	HIST	Kõrgema t	p4	RP	Rap	Rap	Alu-Metsküla
koordinaadid: 59°02'59"N : 24°46'24"E Maa-amet GeoNames									
Kõrgema A	KATASTRIS	EE1930k_SK	HIST	Kõrgema t	p4	RP	Rap	Rap	Alu-Metsküla
koordinaadid: 59°02'59"N : 24°46'24"E Maa-amet GeoNames									

Kõrgemaa , (Ges.)	sks	Ri1913	HIST	Kõrgem a t	p4	RP	Rap	Rap	Alu- Metskül a
koordinaadid: 59°02'59"N : 24°46'24"E Maa-amet GeoNames									
Karjema, (Ges.)	sks	EE_P1871k	HIST	Kõrgem a t	p4	RP	Rap	Rap	Alu- Metskül a
koordinaadid: 59°02'59"N : 24°46'24"E Maa-amet GeoNames									
Kariame, (Ges.)	sks	EE_P1844k	HIST	Kõrgem a t	p4	RP	Rap	Rap	Alu- Metskül a
koordinaadid: 59°02'59"N : 24°46'24"E Maa-amet GeoNames									

Kokku kirjeid: 6

Ülevalt-Kõrgema talu

Kohanimi	märgendid	allikas	staatus	rööp- või põhinimi	liik	maak	linn või vald	kihelk	lähik.
Ülevalt-Kõrgema t		KN:1928	HIST		p4	RP	Rap	Rap	Alu- Metskül a
koordinaadid: 59°02'57"N : 24°46'28"E Maa-amet GeoNames									
Kõrgema B	KATASTRIS	EE1930k_SK	HIST	Ülevalt-Kõrgem a t	p4	RP	Rap	Rap	Alu- Metskül a
koordinaadid: 59°02'57"N : 24°46'28"E Maa-amet GeoNames									
Kõrgemaa, (Ges.)	sks	Ri1913	HIST	Ülevalt-Kõrgem a t	p4	RP	Rap	Rap	Alu- Metskül a
koordinaadid: 59°02'57"N : 24°46'28"E Maa-amet GeoNames									

Kokku kirjeid: 3

Tuisu (?) talu kelder

Objekti ulatus (m) 20

Objektist või tema esialgsest funktsionaalsusest säilinud 50-90%

PK 669:KEL:001

Säilinud vaid taluase

Kohanimesid Alu mõisa hindamisaktidest 1890

Osaliselt vastab: EAA.2486.1.2995.L148

d32 – *Heuschlag am **Pikkatammi mägi***

d33 – *Heuschlag **Pitktamm***

d34, d35 – *Heuschlag am Pikkatammi mägi*

d36, d37, d38 – *Heuschlag am **Laasto mägi***

d39 – *Heuschlag **Kaaga mägi***

D5, D6, D7, D8 – *Heuschlag bei Pikkatammi mägi*

D12 – *Heuschlag am **Rebase mägi***

F2 – *Pikkatammi mägi*

Aa – ***Metsa radiko Buschwächter***

G, G1, G2 – ***Moisa nõmm***

G4 – *Wald Rebase mägi*

G5 – *Wald **Sauna mägi***

G6, G7, G8 – *Wald Pikkatammi mägi*

G9 – *Wald Kaaga mägi*

M, M1, M2, M3 – ? *Must mägi*

M4, M5 – ? *Ringisma raba*

M6 – ? *Soena raba*

F1, F2, F3, F4, F5, F6 – *Radikotagone nõmm* ? (mets, erinevad liigid)

F7, F8, F9, F10 – *Kasikopere nõmm* ?

h – *Blösse (?) Pikste/a raba*

m.m1. – *Pulgamäe raba*

m.m2. *Pikste/a raba*

EAA.2486.1.2995.L135-137. Taxationsakte des Hofs-und Bauernlandes des Gutes Allo-Rappel, Kirchspiel Rappel, Kreis Harrien.

Aranküla

Aranküla kalmistu

Rap_017

See tekst tundub asukohaga sobivat: Nõmmes, kalmumägi (kalmistu on kerge kõngas), läbi metsa külla:

Üks kord olnd jälle vana karja-Kaarl veistega nõmmes, ja heitnd kalmumäele puualla magama. Korraga aga näind ta unes, et üks teda hüind, ja üttelnd kui moa alt: -"Mis sa magad mo rinde peal, katsu et sa ruttu minema soad!" - Kui karja Kaarl seda kuulnd, karand ta kui /pag. 462/ kuul moast ülesse, ja pand tulise keeruga metsast läbi, küla poole, ja jätnd veised kus seda ja teist, ega põle julend änam mitmel pääval kalmu mää ligigi minna. /.../

H II 16, 461/2 (5) < Tallinna linn < Rapla khk. – Jüri Aaron (1888)

Ja see teade on ka tõenäoliselt Aranküla kalmistust:

Hagudi punaarmeeaste vennashaud

Asub Hagudi koolimaja taga Purila sohv-i terr-il.

[2] (2158801) rap varep2 hagudi+alevik

Aranküla maahaudkalme; kaevamisi juhendas V. Kadakas 2009. a nov, Agu EMS

AI PR 6942

Intervjuu Villu Kadakaga, leiud pärinevad umbkaudu Põhjasõja ajast, Rootsi aja lõpuosast, võimalik, et kalme seotud katku- või näljahädaga 17. sajandi lõpul või Põhjasõja ajal

Nädaline, 20. juuli 2010, lk 5

Muti saun

Vanasti taga lepikus on olnud Muti saun – Kivisilla krundil – ammu kadunud.

EKIKN rap varep2 aranküla [6] (2158789)

Aranküla meierei

EV topokaart 1935-1939: tähistatud „Mr“

Aranküla meierei

Hävinud, objektist pole maastikul jälgi säilinud

PK 668:MEI:001

Taku kõrts Rap_018

üheverstane kaart 1894-1922, ruut 7-29, 1899: kortz (kirillitsas) Takko

kaheverstane kaart 1895-1918, ruut VII-17, 1899, „K.Takko“

kolmeverstane kaart 1866-1915, ruut IV-4, 1915, „K. Takko“

EAA.854.4.877 leht 1, 19. sajandi II pool: Takko

(Taku p) Takku

End kõrts. Raudalu mnt. ääres.

EKIKN [37] (289797) rap eki1 t-u

Taku kõrts

Säilinud on paest tall ja paest kelder, mis on asunud kõrtsihoones sees, palkseintega kõrtsitoad on hävinud.

Objekti ulatus (m) 30

Objektist või tema esialgsest funktsionaalsusest säilinud 20-50%

PK 669:KOR:001

KNAB:

Kohanimi	märgendid	allikas	staatuse	rööp- või põhinimi	liik	maak.	linn või vald	kihelk.	lähik.
Taku kõrts			HIST		p4, x2	RP	Rap	Rap	Aranküla
koordinaadid: 59°02'22"N : 24°50'13"E Maa-amet GeoNames									
Taku t		EE1930k_50	HIST	Taku kõrts	p4, x2	RP	Rap	Rap	Aranküla

	koordinaadid: 59°02'22"N : 24°50'13"E Maa-amet GeoNames								
Taku, (Ges.)	sks	Ri1913	HIST	Taku kõrts	p4, x2	RP	Rap	Rap	Aranküla
	koordinaadid: 59°02'22"N : 24°50'13"E Maa-amet GeoNames								
Tahko, (Krug)	sks	EE_P1844k	HIST	Taku kõrts	p4, x2	RP	Rap	Rap	Aranküla
	koordinaadid: 59°02'22"N : 24°50'13"E Maa-amet GeoNames								
Takko, (Krug)	sks	Me1798	HIST	Taku kõrts	p4, x2	RP	Rap	Rap	Aranküla
	koordinaadid: 59°02'22"N : 24°50'13"E Maa-amet GeoNames								
Такко, Корч.	vn VAN K-VIISIS	EE1900k_1v	HIST	Taku kõrts	p4, x2	RP	Rap	Rap	Aranküla
	koordinaadid: 59°02'22"N : 24°50'13"E Maa-amet GeoNames								

Kokku kirjeid: 6

Taku kõrts – pole enam, küün alles.

EKI KN rap varep2 hagudi+as [1] (2158807)

Taka-Rehe/Tagarehe/Taku-Rehe/Rehe/Helendi/Pihlakobara talu

üheverstane kaart 1894-1922, ruut 7-29, 1899: olemas

kaheverstane kaart 1895-1918, ruut VII-17, 1899, olemas

Talukaart: EAA.2486.3.28 leht 1, Karte von der Takko kangor, 19. saj lõpp: *Takkorehhe*

1930ndate katastrikaardil Taka-Rehe

Põhikaardil 1994-2020 Helendi (Taku-Rehe))

Eesti kaart 1997-2003: Helendi

KNAB:

Kohani mi	märgendid	allikas	staatu s	rööp- või põhini mi	lii k	maa k.	lin n või val d	kihel k.	lähik.
Rehe t		EE1930k_50	P		p4	RP	Ra p	Rap	Arankü la
	koordinaadid: 59°02'21"N : 24°50'10"E Maa-amet GeoNames								

Helendi (Taku-Rehe t)		EE_PK	VAR	Rehe t	p4	RP	Ra p	Rap	Arankü la
koordinaadid: 59°02'21"N : 24°50'10"E Maa-amet GeoNames									
Taka-Rehe	KATASTR IS	EE1930k_SK	VAR	Rehe t	p4	RP	Ra p	Rap	Arankü la
koordinaadid: 59°02'21"N : 24°50'10"E Maa-amet GeoNames									
Takarehe	KATASTR IS	EE1930k_SK:nm,1 938	VAR	Rehe t	p4	RP	Ra p	Rap	Arankü la
koordinaadid: 59°02'21"N : 24°50'10"E Maa-amet GeoNames									
Tagarehe , (Ges.)	sks	Ri1913	VAR	Rehe t	p4	RP	Ra p	Rap	Arankü la
koordinaadid: 59°02'21"N : 24°50'10"E Maa-amet GeoNames									

Taka-Kangro talu

Talukaart: EAA.2486.3.28 leht 1, Karte von der Takko kangor, 19. saj lõpp: *Takkokangor*

EAA.854.4.877 leht 1, 19. sajandi II pool: *Kangro*

üheverstane kaart 1894-1922, ruut 7-29, 1899: olemas

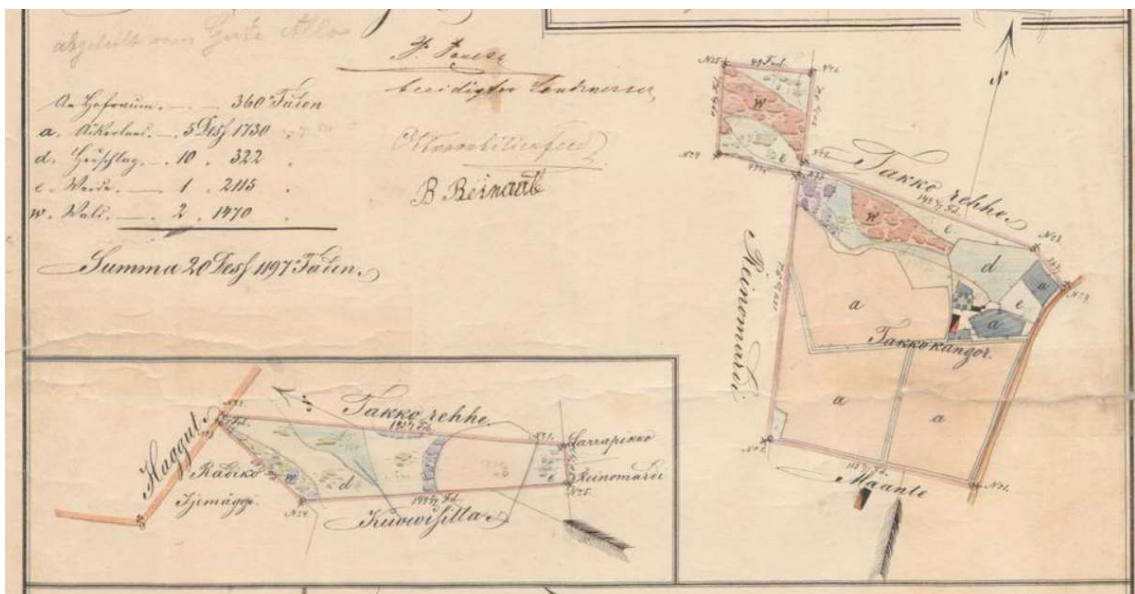
kaheverstane kaart 1895-1918, ruut VII-17, 1899, olemas

1930ndate katastrikaardil hooned olemas

tänapäeval Tõnnu kinnistu

Kohanimi	märgendid	allikas	staatu s	rööp- või põhinimi	lii k	maak .	linn või val d	kihelk .	lähik.
Takukangr u t			HIST		p4	RP	Ra p	Rap	Arankül a
koordinaadid: 59°02'13"N : 24°50'00"E Maa-amet GeoNames									
Taku- Kangru t		EE_PK	HIST	Takukangr u t	p4	RP	Ra p	Rap	Arankül a
koordinaadid: 59°02'13"N : 24°50'00"E Maa-amet GeoNames									
Taka- Kangro	KATASTR S	EE1930k_S K	HIST	Takukangr u t	p4	RP	Ra p	Rap	Arankül a
koordinaadid: 59°02'13"N : 24°50'00"E Maa-amet GeoNames									

Tagakangru, (Ges.)	sks	Ri1913	HIST	Takukangru t	p4	RP	Rap	Rap	Aranküla
koordinaadid: 59°02'13"N : 24°50'00"E Maa-amet GeoNames									
Kangro, (Ges.)	sks	EE_P1871k	HIST	Takukangru t	p4	RP	Rap	Rap	Aranküla
koordinaadid: 59°02'13"N : 24°50'00"E Maa-amet GeoNames									

EAA.2486.3.28.L1 Karte von der Takko Kangor. 19. saj lõpp

Reinumardi talu

EAA.854.4.877 leht 1, 19. sajandi II pool: *Reino*

üheverstane kaart 1894-1922, ruut 7-29, 1899: olemas

kaheverstane kaart 1895-1918, ruut VII-17, 1899, olemas

kohanimede kaardil: talu juurde viib Reinumärdi tee – kas see on ka üks nimekujustest?

Kohanimi	märgendid	allikas	staatus	rööp- või põhinimi	liik	maak.	linn või vald	kihelk.	lähik.
Reinumardi t		EE1930k_50	P		p4	RP	Rap	Rap	Aranküla

	koordinaadid: 59°02'16"N : 24°49'38"E Maa-amet GeoNames								
Reinumardi 29	KATASTRI S	EE1930k_S K	VAR	Reinumar di t	p4	RP	Ra p	Rap	Arankül a
	koordinaadid: 59°02'16"N : 24°49'38"E Maa-amet GeoNames								
Reinumardi , (Ges.)	sks	Ri1913	VAR	Reinumar di t	p4	RP	Ra p	Rap	Arankül a
	koordinaadid: 59°02'16"N : 24°49'38"E Maa-amet GeoNames								

Hagudi küla

Kivikirve katke

kivikirves (katkend)

Hagudi jaama lähedalt, küla maa

leidnud Reiu talu peremees Mihkel Isok; toonud J. Kalmus 22.VIII.1942

Vana küla: Kruusaaugu [See on tegelikult talu nimi, nii et Kruusiaugu on ka kivikirves](#)

AI PR 3929

Kiviaiad Hiimäe lähedal

Reljeefkaardil on näha Hiimäe lähedal Reinumardi talu piiril kiviaiad, põhikaardil pole tähistatud.

Sopi mägi [Rap_019](#)

Ülesoo mägi [Rap_020](#)

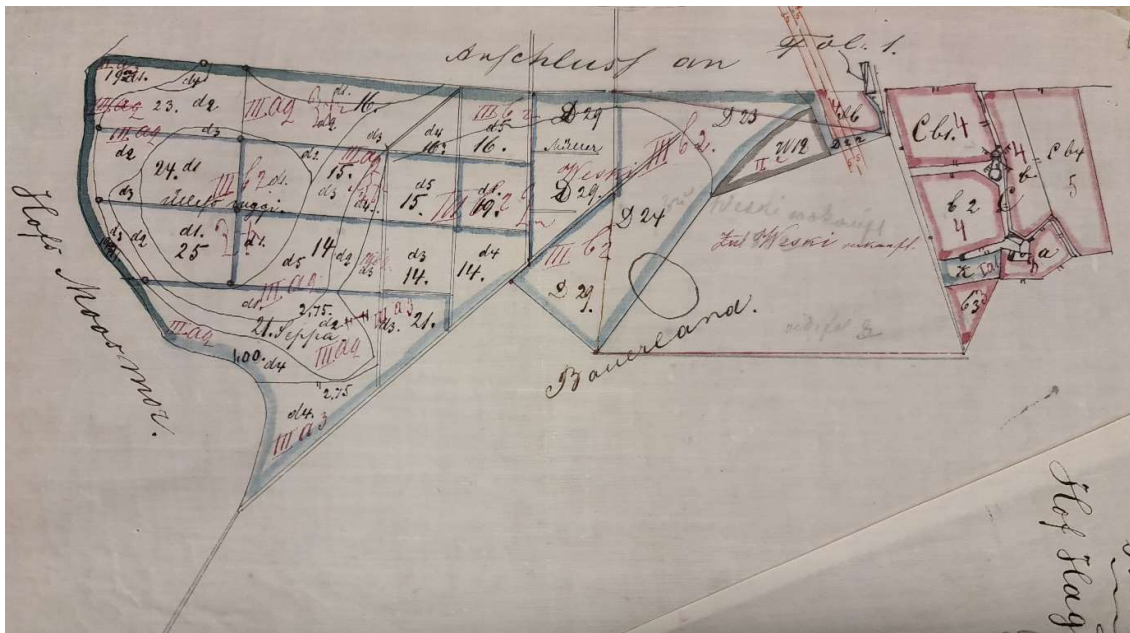

EAA.1.2.C-IV-98.L1. Charta öfwer Cronogodzet Haggat i Rappell s[och]n. 1709

Näha on talud tänapäevaste Raba, Juurika ja Kruusiaugu talu piirkonnas.

Vt, kas sääl on saunakene vms. Mis sinna juurde kirjutatud on?

Ülesoo mggi

EAA.2486.1.2996.L97 Taxationsakte des Hof- und Bauerlandes des Gutes Haggud, Kirchspiel Rappel, Kreis Harrien. Foto: Jüri Metssalu

Soonepere heinamaa?

EAA.1.2.C-IV-98 leht 1. Charta öfwer Cronogodzet Haggat i Rappel s[och]n

Männiku heinamaa?

EAA.1.2.C-IV-98 leht 1. Charta öfwer Cronogodzet Haggat i Rappel s[och]n

Kulli mägi Hagudi mõisa Otsa ja Juurika talu maal 1874. EAA.2486.1.2996.L99.
Taxationsakte des Hofs- und Bauernlandes des Gutes Haggud, Kirchspiel Rappel, Kreis Harrien. Foto: Jüri Metssalu

d7, d8 – *Heuschlag am Kulli mäggi*

Darlehnsakte der Gesinde des Gutes Haggud, Kirchspiel Rappel, Kreis Harrien. 19. sajandi lõpp. EAA.2486.1.1875.L198

Hagudi

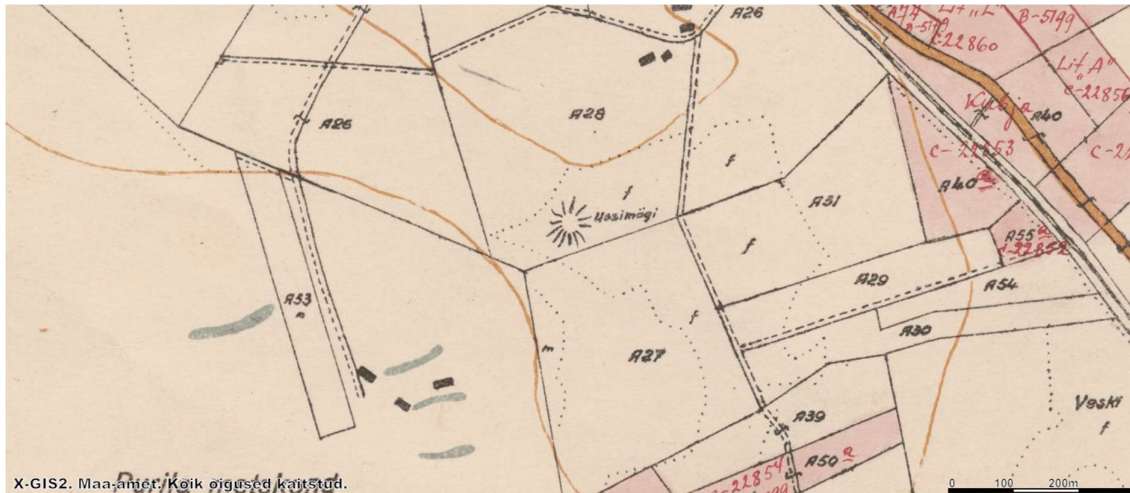
Hiiemägi – taga rabas, kus Kullimägi Otsa talu krundis.

EKIKN rap varep2 hagudi+as [3] (2158811)

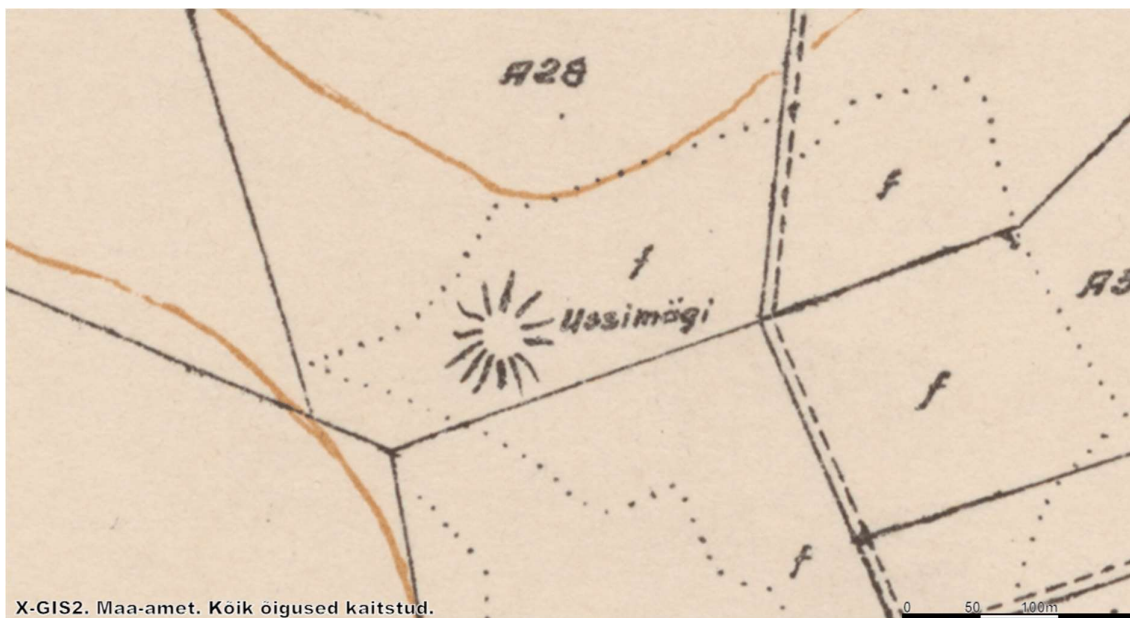
Küünid raba ääres

Ussimägi Rap_022

(Tagametsa talu maal)

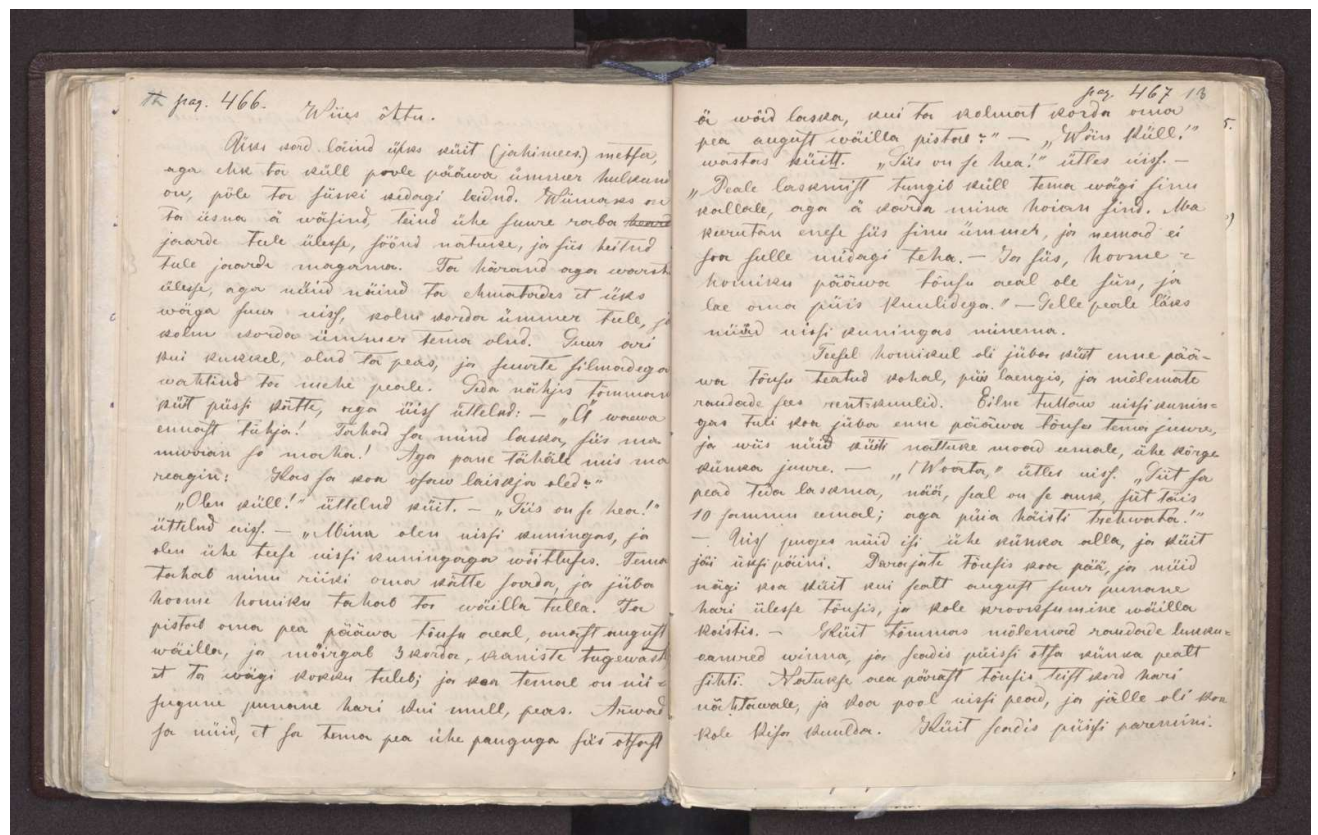

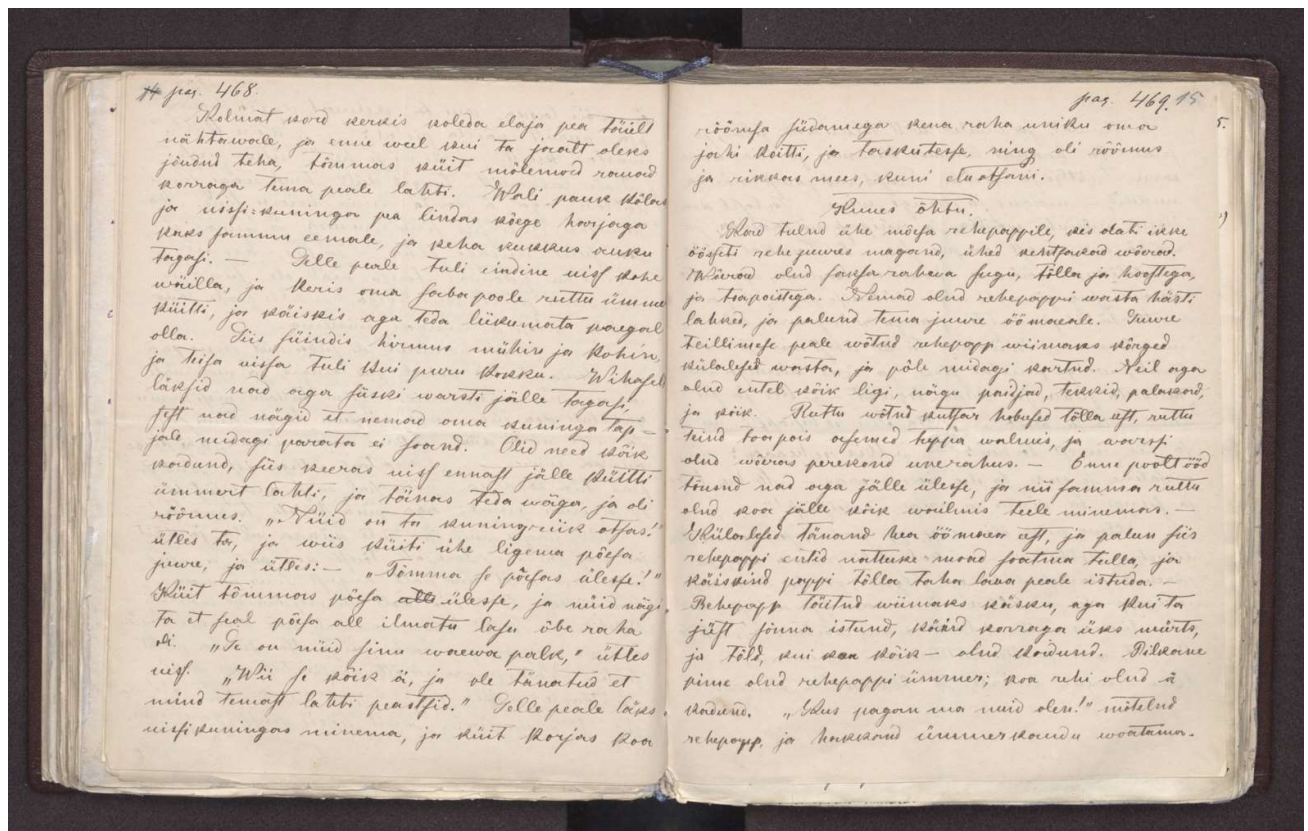
Skeemiline katastrikaart 1:10000 (1931-1944), XIII-32. 1935

Skeemiline katastrikaart 1:10000 (1931-1944), XIII-32. 1935

Hagudist pärit inimese kõneldud ussikuninga lugu, kus on mainitud ka raba serva ja mäe, täpsemalt pole kohta määratud, kuid väga tõenäoline, et räägitakse Ussimäest, H II 16, 466-469

Enamvähem uuringu alalt: üldsõnalisemad orientiirid, aga üsna selge, et kuhugi rabasaarele heinamaale see perenaine läks. On võimalik välja uurida, kus oli Veski talu heinamaa.

Veskil vana katastri järgi nii selget heinamaad näha pole. Võimalik, et see perenaine oli ka naabertalust, mis oli rajatud Raba talu maale Veski kõrvale: selle nimi tundub olevat Abirami ja Abiramidest rääkis Elisabet Kuljus ka. Saab veel selgitada huvi korral.

Paraku ei saa täpsemalt lokaliseerida ja jääb seetõttu kaardistamata.

Aga kui ma siin Hagudi, kus see Hagudi veski keha veel on, ilma tiivadeta, ja kelle juures mina kasvasin, ta tütre juures, see vanamamma, see rääkis, tema oli näind. Tema oli üks usklik jumalakartlik inime ja ta läks üle raudtee sealt, nende karjasmaa ja see oli paks mets ja eenamaa, läks sealt, metsast läks läbi eenamaale läks omiku süüa viima eenalistele. Jahja, niikui, üts, niikui niuke suur nagu redelipuu old üle tee teesest teest ja punane kroon old peal. Jahja ta hüind siis "Aaaai, Jessuke!" ja kukkond seliti maha ja. Jahja, uss oli kadund ja näind enam kedagi ka. Eks ta siis minestas sinna või. Jah, jah. Aga tema olla näind, suur punane kroon old peas. Oli see siis? Aga noh, nihuke tal silma ette tuli.

RKM Mgn II 4024 (36) < Hagudi al, Rapla khk < Nõmme k, Juuru khk – Erna Tampere, Ain Urbel < Elisabet Kuljus, 82 a (1987)

See tekst sobib laiemale taustale, ehkki konkreetsemalt Hagudi rabast või mõnest täpsemast kohast ei räägi:

AT: Aga kas siin ussidega seoses on mingi lugu?

HL: A vaata ussi... ussidega... Vaata sellest on meil üks õnnelik koht – Purila maa peal ussi ei ela. Ussi ei ole meie siin kunagi näind. Käisime metsas karjas ja, vennaga ja, ussi pole siin keegi näinud. Kas nad meie eest olid peidus või kus. Nüüd räägin, kui kolhoosi aeg oli, siis kui sealt tuli veel, seal Miku talu juurest tuli veel, tee läks läbi mets, läks sinna Härglasse, siis räägiti, et seal teeristis, seal on ussukesta nähtud ja. See oli kolhoosiajal juba. No mina kolhoosnik ei ole olnud ka ühtigi. Mina hakkasin näputööd tegema ja, kudusin ja niimodi. Ja pärast kuus-seitse aastat käisin siin Purila aiandis, kui aiand oli juba siin. Jah, mina olen niimoodi oma staaži kirja saand. Aga ussidega oli veel üks lugu jah. Minu, selle Pohlaka heinamaa peal on see ussilugu. Kunagisel ajal on old maamõõtja... kaks maamõõtjat on tülli läind. Jah-ja teist maamõõtjat on uss nõeland. Ja see maamõõtja on needind. Ju ta oskas ussisõnu. Seda rääkisin ma ka sellele inimesele, kes ennem käis sealt alt.

TO: Jah.

HL: Jah. Seda lugu.

TO: A rääkige mulle ka.

HL: Jah. Ja siis see ussilugu oli niimoodi, et maamõõtja on needind, et Purila maa peal ei pea sinu sugu olema. Ja sellest saati ongi, et Purila... Purila külas ei ole ussi keegi näinud, ega ei ole põldudel, ega heinamaadel kuskil ka ussi old. Võib-olla see tähendas küll. Ja-ja kohe seal samas piir, Hagudi ja Purila piir, ja seal Hagudi piiri peal... tähendab Hagudi maa peal on ussid, Purila maa peal ei ole. Noh, midagi pidi olema. Ja tollel ajal olid ju tarku inimesi, kes oskasid ja teadsid, kuidas suhelda nende niisuguste elajatega. Vat selle Tartu inimesele, ma sellele...

TO: Ja-jah.

HL: Seda juttu olete kuulnud?

TO: Ei ole kuulnud. Täitsa huvitav on. Ei ole, ei ole kuulnud jah.

HL: Ja-ja sellele ma rääkisin selle loo, et Pohlaka heinamaal... Ja meie heinamaa, see on natuke nisuke kõrgem koht, ja seal on kaks maamõõtjat, jah, tülli läind omavahel. Ja uss on nõeland seda teist ja siis see on needind seda ussi: „Purila maa peal ei pea sina elama.” Jah, ja nii siis ongi. Purila heinamaades, Purila põldude peal, külas, kuskil ei ole keegi ussi näinud. Jah, ja ümberringi on igal pool ussid.

TO: No vot.

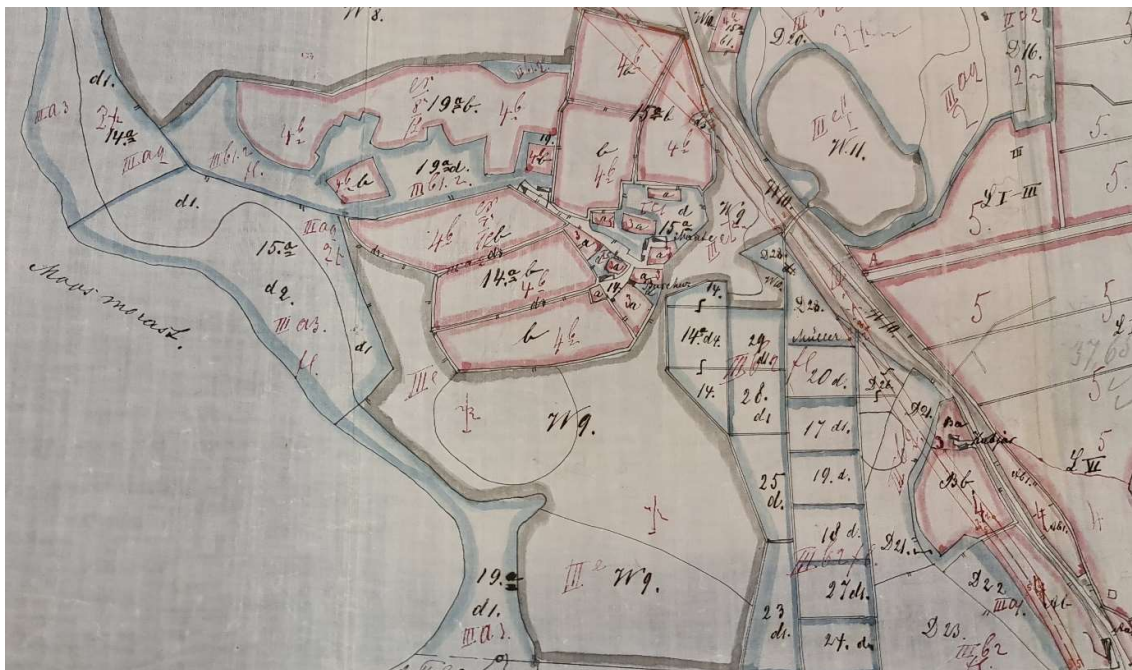
ERA, DH 255 (31) < Juuru khk, Rapla v, Purila k, Pohla t < Tallinn - Tuuli Otsus, Ave Taavet < Herta Lind, s Steinfeldt, s 1925 (2009)

Sama sisu mis 2009, varem kogutud ja koguja poolt kokku võetud. Tõenäoliselt on juttu Pohla A12 heinamaast lõunas jõe lähedal (aga mitte päris jõe ääres), kus heinamaa lõunaosas Hagudi piiri ääres on Pohla maal kerge künkake. EKI ei anna päris kindlaid viiteid.

Minu kodu heinamaa sees oli üks mägi, Hagudi kandis. Seda mäge kutsuti Riiu mäeks. Natuke kõrgem koht, ta ei olegi üldse mägi. Maamõõtja olevat maad mõõtnud, uss olevat nõeland, siis maamõõtja olevat needind, et sina ei pea Purila pinna peal elama. Ja sellest saati ei ole Purila pinna peal ussi nähtud. Me elame metsa sees ja kiviaedu paelu, aga ma ei ole siin usse näinud. Hagudi einamaas olid ussid ja meil ei olnud.

RKM II 401, 42 (1) < Juuru khk, Rapla v, Purila k, Pohla t < Tallinn – Kadri Peebo < Herta Lind, s Steinfeldt, s 1925, 62 a (1987)

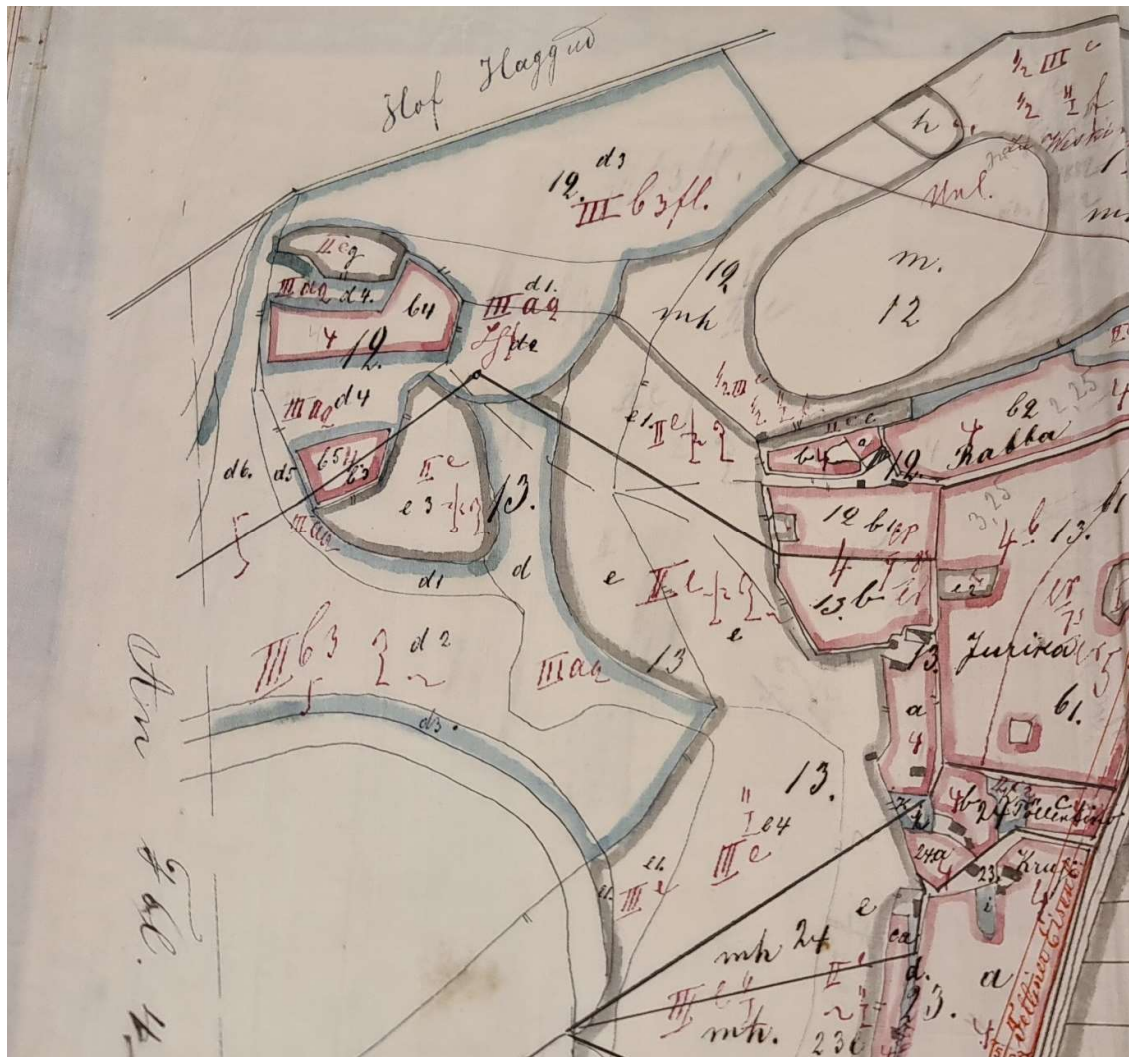
Nairimägi Rap_023

EAA.2486.1.2996.L96 Taxationsakte des Hofs- und Bauernlandes des Gutes Haggud, Kirchspiel Rappel, Kreis Harrien. Foto: Jüri Metssalu

Registris W9 – *Nairi mäggi mit Grähnen.*

EAA.2486.1.2996.L13 Taxationsakte des Hofs- und Bauernlandes des Gutes Haggud, Kirchspiel Rappel, Kreis Harrien.

EAA.2486.1.2996.L98 Taxationsakte des Hofs- und Bauernlandes des Gutes Haggud, Kirchspiel Rappel, Kreis Harrien. Foto: Jüri Metssalu

Kõlvikute tähised kaardil: Raba talu:

b4 – Ringelzaun im Heuschl.

b5 – Ringelzaun im Heuschl.

d1 – Heuschlag am b4 Jago mgi

d2 – *Heuschlag amselben*

d3 – *Heuschlag am d. Hofsgrenze*

d4 – *Heuschlag zwischen b4 u. b5*

d5 – *Heuschlag amselben*

d6 – *Heuschlag amselben*

e – *Weide am Felde*

e1 – *Weide am Felde mit Grähen*

g – *Weide am Jago mg: mit Grähen*

Darlehnsakte der Gesinde des Gutes Haggud, Kirchspiel Rappel, Kreis Harrien. 19. sajandi lõpp. EAA.2486.1.1875.L364

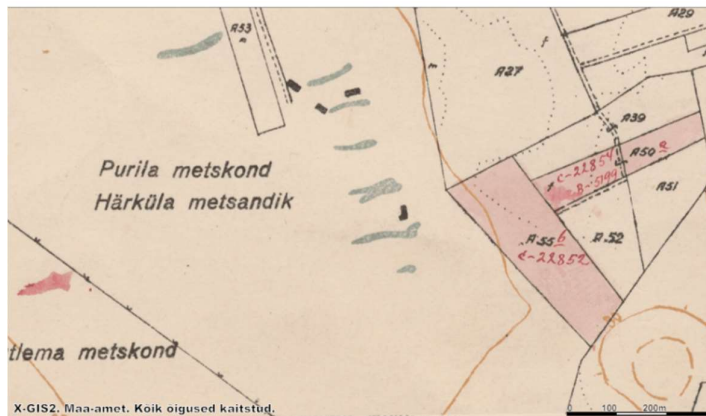
Kõlvikute tähised kaardil: Jurika talu

b3 – *Acker im Jago mäggi*

e3 – *Weide am Jago mäggi*

Darlehnsakte der Gesinde des Gutes Haggud, Kirchspiel Rappel, Kreis Harrien. 19. sajandi lõpp. EAA.2486.1.1875.L1

Turbaaugud

Skeemiline katastrikaart 1:10000 (1931-1944), XIII-32. 1935

Turbavõtukohad ja küünid

1930ndate aastate katastrikaardil lehel XIII-32 aastast 1935 on tähistatud turbaaugud ja arvatavasti turbaküünid

Hagudi turbavõtukohad

Ulatuslik turbavõtuala (Hagudi mõisa?)

Objekti ulatus (m) 700

Objektist või tema esialgselt funktsionaalsusest säilinud 20-50%

PK 669:TVK:002,

Paemurd ja lubjaahi

Hagudi lubjaahi

Objekti ulatus (m) 10

Tüüp määratav, objektist või tema esialgselt funktsionaalsusest säilinud alla 20%

PK 669:LUA:001

Hagudi paemurd

Objekti ulatus (m) 150

Objektist või tema esialgselt funktsionaalsusest säilinud 20-50%

PK 669:PAM:002

Rõõda auk Rap_025

Rõõda auk on siin ligidal. See on niisugune auk, kus sui läbi seisis vesi sees. Sui läbi käisid seal ujumas. Ennem oli üks Krõõda nimeline tüdruk sinna ära uppunud. Sellest see nimigi. Aga nüüd maaparandusega niipalju kraavistatud, et vesi on ära kadunud.

RKM II 402, 351 (11) < Rapla, Hagudi k – Erna Tampere < Ants Kilter, 84 a, Helene Kilter, 84 a (1987)

Hagudis on tee ääres Krõõda auk. Üks Krõõt uppunud sinna.

RKM II 402, 138 (23) < Juuru, Hõreda k, Suitsu t – Anu Korb < Maimu Salumäe, 66 a (1987)

Nõmm

Nõmme talu rabas asuva lahustüki äärde jooksvad pikad Hagudi mõisa talude siilud on kõik registrites tähistatud nimega Nõmm ja kõlvikutähisega „e“ ehk karjamaa. Näiteks:

kirjeldus: Darlehnsakte der Gesinde des Gutes Haggud, Kirchspiel Rappel, Kreis Harrien. 19. sajandi lõpp. EAA.2486.1.1875.L125 ja kaart EAA.2486.1.2996.L98 Taxationsakte des Hofs- und Bauernlandes des Gutes Haggud, Kirchspiel Rappel, Kreis Harrien

Hagudi nõmm

- peremeeste karjamaa ja mets teeristist Tallinna maanteeni.

EKIKN rap varep2 hagudi+as [5] (2158815)

Rummu Jüri varandus Hagudi Nõmmes

AvT: Kas Rummu Jüri ka kuskil siin kandis tegutses?

AT: Mida?

AvT: Rummu Jüri ka siin kandis tegutses?

AT: Rummu Jüri on tegutsend Rapla kandis rohkem. Rummu Jüri siin nagu ma ei tea, aga Rapla kandis küll. Raikküla, seal kandis on Rummu Jüri tegutsenud.

PV: Mis tast räägitakse?

AT: Temast räägitakse, noh, kes halba, kes head. Meie riik räägib muidugi halba, kuna ta oli röövel. Aga ta röövis... no jah, hea küll, see selleks. Teate, kui te Rapla poole sõidate, siis te sõidate, siit lähete, siis te saate otse Rapla tee, läheb raudteeni, läheb asfalt. Ja teest paremale jääb mets. Ja kui keerata Rap... raudteeni, keerate, eks ole, paremale, sõidate üks poolteist-kaks kilomeetrit ja sealt keerab kruusatee uuesti, tuleb tagasi. Vot see kolmnurk sihuke. Seal räägitakse, et Rummu Jüri oma sõpradega on peitnud sinna kõik oma varanduse. Jaa. Nii olen ma Raplast kuulnud, et kõik oma varanduse sinna, metsa kolmnurga peal. Ja aga noh, keegi muidugi ei tea kuhu ja-ja muidugi kõik kahtlevad, kas ta ikka on pand, ei tea seda. Aga jutt on olnud, et ta on sinna oma varanduse peitnud. Nii et tasub minna otsima.

PV: Kas te kaardi peal ka oskaksite näidata seda kolmnurka?

AT: Miks ei?

AvT: Nii, et Juuru on siin ja Rapla on siin. Maidla, Oola, Orguse, Hõreda...

AT: Äh-äh-ää... Ingliste ja Juuru... Juuru-Juuru-Juuru... Juurust hakkame minema Rapla peale... Kus me siit lähme siis... Juuru... No siit lähme, siit keerame...

AvT: Rapla jääb siia.

AT: Kus raudtee on?

AvT: Raudtee on see.

AT: Raudtee tuleb siit, vat seesama rist siin. Siit tuleb Maidla, oot-oot-oot-oot... Kus kurat... Oot-oot-oot-oot... Nõmme, kus? Aa, Nõmme on siin. Vat seesama siin. Nõmme kõrts, eks ole, võib-olla lähete sööma. Siit läheb, eks ole. Ja lähete siit, läheb veel Viljandi maanteelega kokku ja tulete Viljandi maanteelt tagasi ja tulete, seesama tee siin nüüd.

AvT: Mhm. Siia kuskile, ongi?

AT: Jah, seesama kolmnurk siin on siis jah. Rummu Jüri [33.33] varandus on seal siis peidus.

AvT: A ei tea, kuidas sealt siis kätte saada selle?

AT: Vat seda ma ei oska, ei oska juhatada. Võib-olla on savi- või malmipotid pandud maa sisse ja tuleb välja kaevata.

PV: Kas keegi on otsimas käinud?

AT: Ausalt öeldes, ei oska öelda. Minu sõpradest küll vähemalt mitte. Kõik võtavad seda rohkem kui legendi sellest. Teate ka, see nii väike koht ei olegi.

PV: Jaa-jah.

AT: See on ikka noh, kilomeetrid, üks ole. Suur kolmnurk. Ta võib olla siin samas, aga võib ka olla 3 kilomeetrit eemal. Nii et... Aga kas ta üldse oli, ka ei tea. Aga jutt käib niuke.

PV: Põnevad need jutud.

AT: Aga et Rummu Jüri rikas oli, rikas mees oli, selles ei ole kahtlust. Kuna ta mõisnikelt ja kõigilt oma varandust ja lõivu nõudis siin, muidugi oli, tal ikka pidi seda puru olema. Võib-olla, no ma ei tea, rohkem kui meie rikkuritel siin.

PV: Aga mis tast veel räägiti? Kelmust ka või millega ta hakkama sai?

AT: Ma ei tea, kelmust vist eriti ei tea. Ta... No jah, aga tema oli siis nagu, noh, kuidas öelda, töörahva ja talupoja õiguste eest väljas. Nuhtles, noh, rõhujaid ja. Mõisnikke, neid nuhtles, et nad olid omale varanduse kokku... Ja talupojad, noh, põhiliselt tol ajal ikkagi nälgisid. See oli ikka väga vilets, see aeg.

PV: Aga selliseid kohti, mis kannaksid Rummu Jüri nime, teate?

AT: Ma ei tea. Te peate Rapla kanti minema. Ta oli ikka rohkem sealt, selle kandi inimene. Rapla ja tähendab Raikküla ja sealtpoolt, vat sealt teatakse temast paremini.

AvT: A ei tea, kust ta pärit oli?

AT: Ta peab ka sealt kuskilt... Ja võib-olla on, ma ei oska öelda, aga sealt võib-olla ütleb sulle täpsemini. On siuke koht – Rapla, Raikküla, Lipa ja vot see kant seal, nemad teavad seda paremini, kes seal vanemad inimesed.

PV: Mhm.

ERA, DH 550 (26) < Juuru khk, Juuru v, Juuru al, Konguti t - Pille Vahtmäe, Ave Taavet < Ants Tammsoo, u 67 a (2009)

Hagudi küla karjamaa oli ühine: Nõmm

Hagudi Nõmm – oli küla käes. Hiljem jagati – igale talule 2 tükki – väiksem ja suurem.

EKI KN [6] (2158855) rap varep2 hagudi

Mägede heinamaa

[6] (2158855) rap varep2 hagudi

Liisasaun, Ähvardi saun 027

Ähvardi saun Kruusi maal, käsitööliste maja

EKI KN [3] (2158861) rap varep2 hagudi-metsküla

Liisamaa 028

Ene Kruus 2025

Leieri saun

Pole enam, oli Kruusi maal

EKI KN [3] (2158861) rap varep2 hagudi-metsküla

Risti saun

Pole enam, oli Kruusi maal

EKI KN [3] (2158861) rap varep2 hagudi-metsküla

Põldma saun

Pole enam, oli Kruusi maal

EKI KN [3] (2158861) rap varep2 hagudi-metsküla

Piksaare saun

Pole enam, oli Kruusi t. maal

EKI KN [3] (2158861) rap varep2 hagudi-metsküla

Metsaküla

Üheverstane kaart 1894-1922, ruut 7-29, 1899: Raba, Juurika ja Kruusiaugu talu piirkond

Kaheverstane kaart 1895-1918, ruut VII-17, 1899: sama

kolmeverstane kaart 1866-1915, ruut IV-4, 1915: sama

EV topokaart 1935-1938: rabaäärses osas on tähistatud Hagudi-Metsküla

Tagametsa talu

Schmidt 1884: *Taggamatsi*

üheverstane kaart 1894-1922, ruut 7-29, 1899: olemas, Gaggomez (kirillitsas)

kaheverstane kaart 1895-1918, ruut VII-17, 1899, olemas, Gaggomez (kirillitsas)

kolmeverstane kaart 1866-1915, ruut IV-4, 1915, olemas, Gaggomez (kirillitsas)

1874 aasta kaardil (EAA.2486.1.2996.L96) on tähistatud kui metsavahikoht.

Maantee-Õue talu (Sula tee 13)

üheverstane kaart 1894-1922, ruut 7-29, 1899: olemas

kaheverstane kaart 1895-1918, ruut VII-17, 1899, olemas

Põhikaardil 1994-2020 Sula

Kohanimi	märgendid	allikas	staatus	rööpvõi põhini mi	liik	maak.	linn või vald	kihelk.	lähik.
Maantee t			P		p4	RP	Rap	Rap	Hagudi k
koordinaadid: 59°03'39"N : 24°49'11"E Maa-amet GeoNames									
Moandi t	KOH HÄÄLDUS	KN:1927	VAR	Maantee t	p4	RP	Rap	Rap	Hagudi k

	koordinaadid: 59°03'39"N : 24°49'11"E Maa-amet GeoNames								
Sula t		EE_PK	VAR	Maante e t	p4	RP	Ra p	Rap	Hagu di k
	koordinaadid: 59°03'39"N : 24°49'11"E Maa-amet GeoNames								
Maantee A26	KATASTR IS	EE1930k_SK:nm,19 38	VAR	Maante e t	p4	RP	Ra p	Rap	Hagu di k
	koordinaadid: 59°03'39"N : 24°49'11"E Maa-amet GeoNames								

Kokku kirjeid: 4

Raba talu

1709 selles tuumikus kaks talu olemas: nr 18 ja 19 – kaardikirjeldus?

EAA.1.2.C-IV-98 leht 1. Charta öfwer Cronogodzet Haggat i Rappell s[och]n

üheverstane kaart 1894-1922, ruut 7-29, 1899: olemas

kaheverstane kaart 1895-1918, ruut VII-17, 1899, olemas

Juurika talu

1709 selles tuumikus kaks talu olemas: nr 18 ja 19 – kaardikirjeldus?

EAA.1.2.C-IV-98 leht 1. Charta öfwer Cronogodzet Haggat i Rappell s[och]n

Schmidt 1884: *Jurika*

üheverstane kaart 1894-1922, ruut 7-29, 1899: olemas

kaheverstane kaart 1895-1918, ruut VII-17, 1899, olemas

Eesti kaart 1997-2003: Juuriku

EV topokaart 1935-1939: Juuriku

Kohanimi	märgendid	allikas	staat s	rööp- või põhinim i	lii k	maak :	linn või vald d	kihelk :	lähik.
Juurika t		KN:1920. a- d	P		p4	RP	Rap	Rap	Hagudi k:

									Hagudi-Metsküla
koordinaadid: 59°03'01"N : 24°50'00"E Maa-amet GeoNames									
Juuriku t		EE1930k_50 ; EE_PK	VAR	Juurika t	p4	RP	Rap	Rap	Hagudi k: Hagudi-Metsküla
koordinaadid: 59°03'01"N : 24°50'00"E Maa-amet GeoNames									
Juurika 13	KATASTRIS	EE1930k_SK	VAR	Juurika t	p4	RP	Rap	Rap	Hagudi k: Hagudi-Metsküla
koordinaadid: 59°03'01"N : 24°50'00"E Maa-amet GeoNames									
Jürika, (Ges.)	sks	Ri1913	VAR	Juurika t	p4	RP	Rap	Rap	Hagudi k: Hagudi-Metsküla
koordinaadid: 59°03'01"N : 24°50'00"E Maa-amet GeoNames									
Jurika, (Ges.)	sks	EE_P1871k	VAR	Juurika t	p4	RP	Rap	Rap	Hagudi k: Hagudi-Metsküla
koordinaadid: 59°03'01"N : 24°50'00"E Maa-amet GeoNames									

Kokku kirjeid: 5

Kruusiaugu talu (ka Kruusi talu)

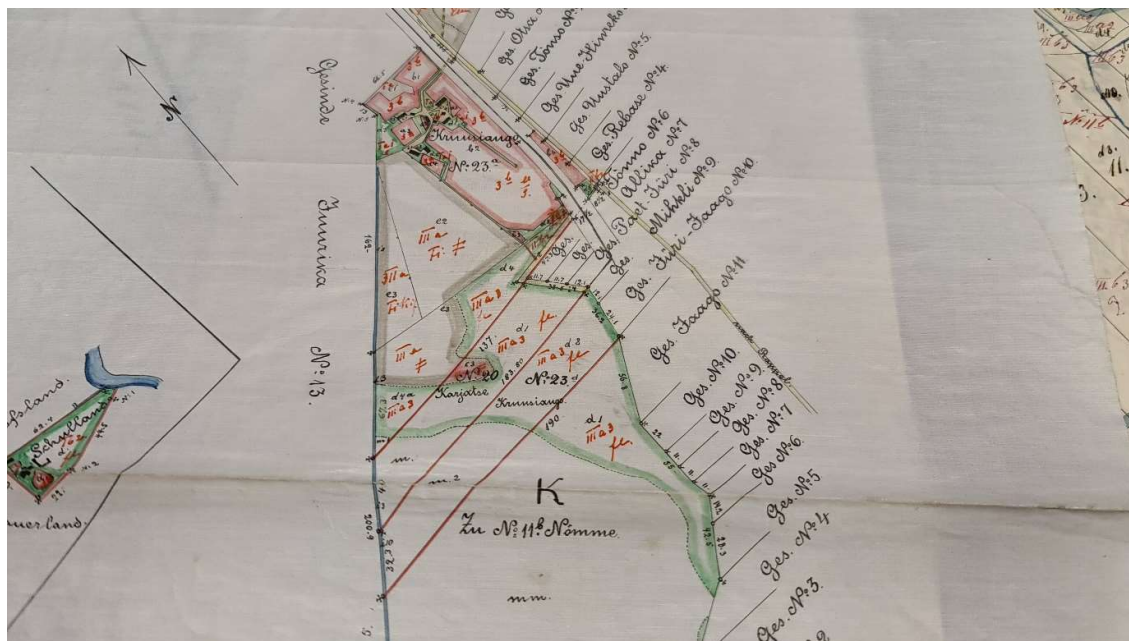
1709 selles tuumikus kaks talu olemas: nr 18 ja 19 – kaardikirjeldus?

EAA.1.2.C-IV-98 leht 1. Charta öfwer Cronogodzet Haggat i Rappell s[och]n

üheverstane kaart 1894-1922, ruut 7-29, 1899: olemas

kaheverstane kaart 1895-1918, ruut VII-17, 1899, olemas

Kruusi – EAA.2486.1.2996.L98 Taxationsakte des Hofs- und Bauernlandes des Gutes Haggud, Kirchspiel Rappel, Kreis Harrien

Kaardi põhjapoolses osas on näha Kruusiagud talu, muuhulgas on kaardil ka Kruusiaugu talu saunad. EAA.2486.1.2996.L100

Põlendiku talu

Nr 24, pärast 1919. aasta reformi 1930ndate katastril Kruusiaugu maa.

Pöllendiko – EAA.2486.1.2996.L98 Taxationsakte des Hofs- und Bauernlandes des Gutes Haggud, Kirchspiel Rappel, Kreis Harrien

Lehe talu

Põhikaardil 1994-2020 Lehtmetsa

Eesti kaart 1997-2003: Lehtmetsa

EV topokaart 1935-1939: Lehtmetsa

Nurme talu (Staadioni tee 6)

Mõisaaegne turbatööstuse hoone (Nurme talu)

Objekti ulatus (m) 30

Objektist või tema esialgselt funktsionaalsusest säilinud 50-90%

PK 669:MTH:001

Kohanimi	märgendid	allikas	staatus	rööpvõi põhini mi	lik	maak.	linn või vald	kihelk.	lähik.
Nurme t		EE_PK	P		p4	RP	Rap	Rap	Hagudi k
koordinaadid: 59°03'42"N : 24°48'39"E Maa-amet GeoNames									
Nurme A25	KATASTRIS	EE1930k_SK:nm,1938	VAR	Nurme t	p4	RP	Rap	Rap	Hagudi k
koordinaadid: 59°03'42"N : 24°48'39"E Maa-amet GeoNames									

Kokku kirjeid: 2

Vahemetsa talu

üheverstane kaart 1894-1922, ruut 7-29, 1899: olemas

kaheverstane kaart 1895-1918, ruut VII-17, 1899, olemas

1930ndate katastrikaardil A27, tähistatud hoone praegusest Uuemetsa elamust lõunas-kagus

Staadioni tee 3

Pigem alevimaja, ehkki asub Hagudi külas.

Sula tee 12

Pigem alevimaja, ehkki asub Hagudi külas.

Uuemetsa

Pigem alevimaja, ehkki asub Hagudi külas.

Hagudi tamm

(kus asus?)

Hagudi tamme lugu: tamme kaitse alla võtmise katse 1960. aastatel, puu mahavõtmise elektriliini rajamiseks 1970ndate keskel, oma inimesed polnud nõus maha võtma, tellitud mahavõtjate õnnetu surm, pühapuu staatuse selgitamine tagantjärele.

ERA, DH 1668 (1) < Rapla khk., Hagudi - Kerstin Sillaots < Anu Sillaots, 1947 (2018)

Hagudi alevik

Hagudi põlispuud

Hagudi vana koolimaja

[Kas on alles?](#)

Auruveski

Krt 7-29

Asub Hagudi jaama lähedal.

EKI KN [1] (286107) rap eki1 a-j

Kuku küla

Sootaguse küla

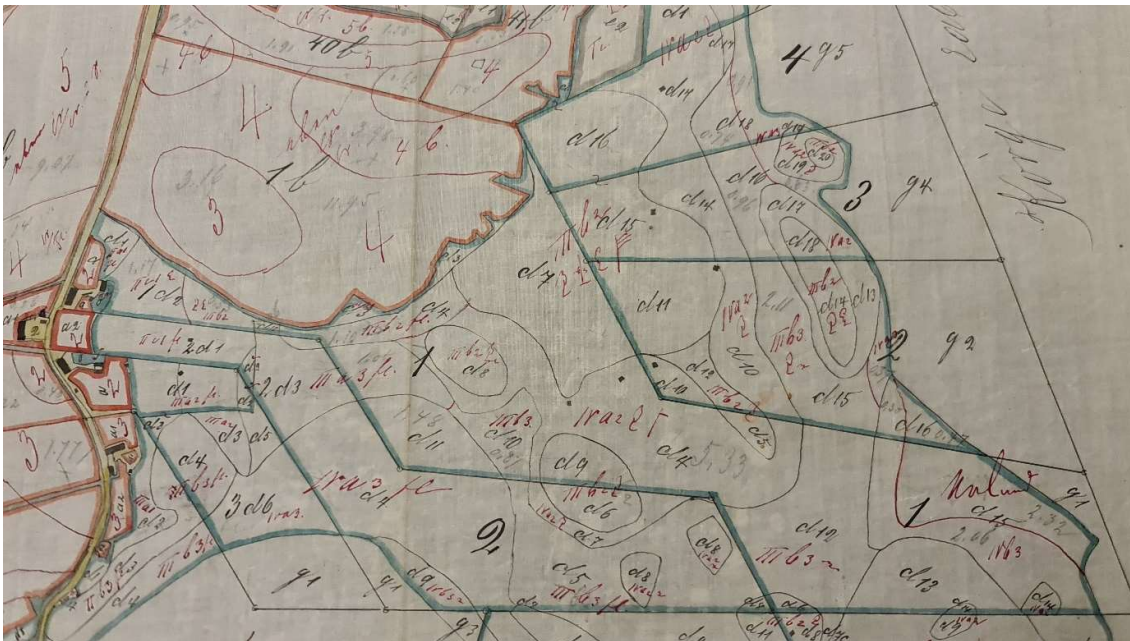
Allika ja Aruõue taludeni ulatuvat piirkonda tundub olevat verstakaardi, ka kolmeverstase kaari järgi kutsutud Sootaguse külaks.

Suur aru Rap_029

Väike aru/Väike arumägi/Hõbeda mägi Rap_030

Suur heinamaa Rap_031

Pika heinamaa mägi Rap_032

EAA.2486.1.2878.L177. Taxationsakte des Hofs- und Bauernlandes des Gutes Sellie, Kirchspiel Joerden, Kreis Harrien. Foto: Jüri Metssalu

Kõlvikute tähised kaardil:

2:

d10 – Heuschlag streu Suur arro

d13, d14 – *Heuschlag trocken Weike arro*

d16 – *Grabmorast Kõrgimäe Rabba*

EAA.2486.1.1708.L123

4:

d16 – *Heuschlag in Suur arro*

g5 – *Moosmorast Kõrge Rabba*

EAA.2486.1.1708.L359

3:

d14, d15 – *Heuschlag Suur arro trocken*

d17 – *Heuschlag Weike arromäggi*

g4 – *Moosmorast Kõrge Rabba*

EAA.2486.1.1708.L397

1:

d4, d5 – *Heuschlag Suur heinama*

d6 – *Heuschlag Pika heinama mäggi*

g1 – *Moosmorast Kõrgi Rabba*

EAA.2486.1.1708.L430. 1890ndad

Heinamaad: Näägul – vastu turbaraba: Suur Aru ligemal ja Hõbeda mägi kaugemal

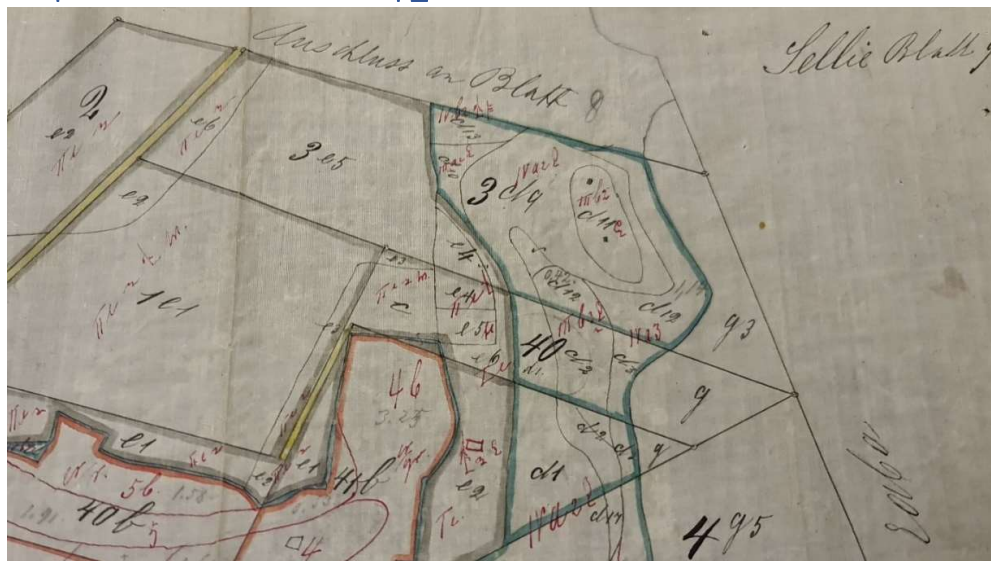
Matsul – lihtsalt heinamaa

EKI KN [1] (2159867) rap varep2 sootaguse

Tagaaru Rap_033

Arupoolt nõmm

Rap_034

EAA.2486.1.2878.L177. Taxationsakte des Hofs- und Bauernlandes des Gutes Sellie, Kirchspiel Joerden, Kreis Harrien. Foto: Jüri Metssalu

Kölvikute tähised kaardil:

3:

d9, d10, d11 – Heuschlag Tagga arro, trocken

e5, e6 – Weide Arro poolt nõmm

g3 – Moosmorast Kõrge Rabba

EAA.2486.1.1708.L397

1:

e1 – Weide streu Arro poolt nõmm

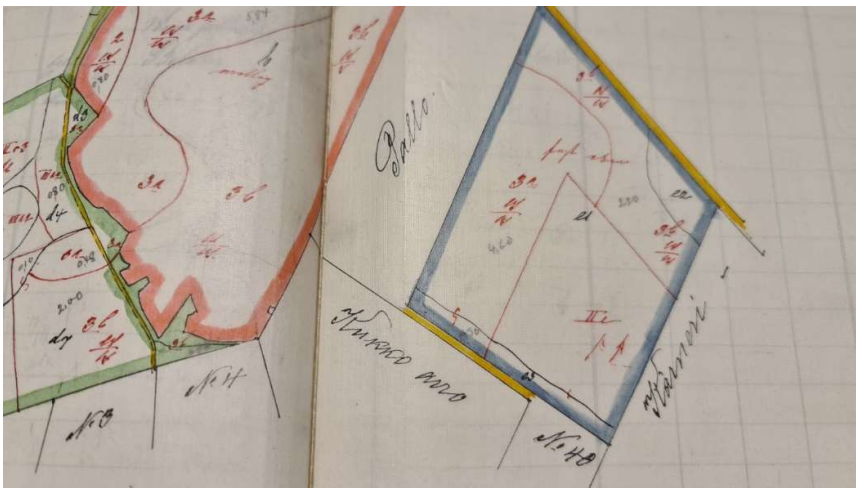
EAA.2486.1.1708.L430

Tagaaru. EAA.2486.1.1708.L380. Kerno Nr. 4 Sellie. 1873. Foto: Jüri Metssalu

Kuku aru

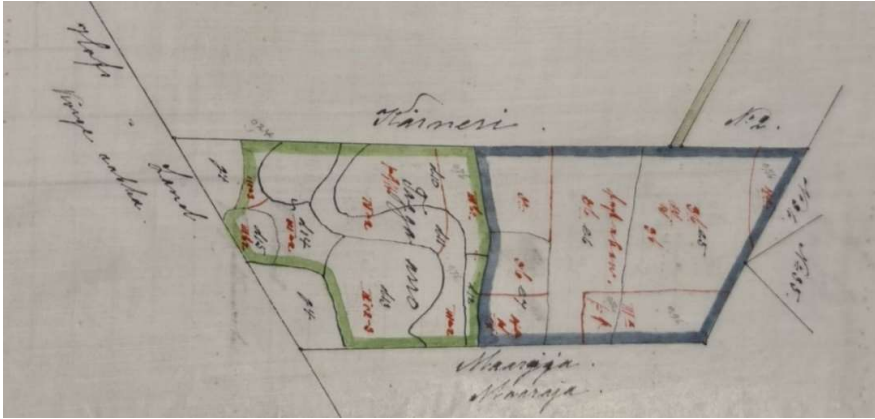
NB! See on kaartidel pigem Kuku küla Aru talu nr 40 ja 41 nimi – selle kohta on olemas ka kirje registris (EAA.2486.1.2878.L62), kuigi jääb kahtlus, miks on Kuku aru kirjutatud väikse tähega – võib olla mõlemat – nii talunimi kui ka Kuku aru kui kohanimi aruheinamaa järgi.

Kuku aru. EAA.2486.1.1708.L455. Matsi Nr 1. Sellie. 1873. Foto: Jüri Metssalu

Hõbede mägi

Rap_035

EAA.2486.1.1708.L380. Kerno Nr. 4 Sellie. 1873. Foto: Jüri Metssalu

Kõlvikute tähised kaardil:

d15 – *Heuschlag Hõbbede mäggi*

g4 – *Moosmorast daselbst Kõrge Rabba*

g5 – *Moosmorast Kõrge Rabba*

EAA.2486.1.1708.L359

Hõbeda mägi

[Vt Rap_030 Väike aru/Väike arumägi/Hõbeda mägi](#)

Heinamaad: Näägul – vastu turbaraba: Suur Aru ligemal ja Hõbeda mägi kaugemal

Matsul – lihtsalt heinamaa

EKI KN [1] (2159867) rap varep2 sootaguse

Maie Sepperi 2025. aasta intervjuud kuulates on üsna selge, et ta nimetab Hõbeda mäeks vanadel kaartidel Näägu ja Kärneri piiril raba servas asuvat mäge, kus ta vanaisa kasvas juurvilja ja mis on 1951. aasta aerofotol näha lagedama alana, millest nüüd Rail Baltic üle sõidab. On väga tõenäoline, et raba põhjapoolses ääres paiknevaid mägesid on millegi pärast nimetatud Hõbeda/Hõbede mägedeks.

2025. aasta septembris kõneles Jüri Jõulu samast kohast kui Hõbeda mäest ja ütles, et seal kasvasid ja kasvavad praegugi tammed.

Maie Sepperi ja Jüri Jõulu kirjeldatud Hõbeda mäge mainib ka Endel Varep.

Lohukivi

Kultusekivi, registri number 12175

Asukoht: Kõrgepingetrassi all, Maasika hooned jäävad ca 130 m kirde poole. MK 2010

AK, koha ID: 14657

Pass Muinsuskaitseameti arhiivis:

Seli-Sootaguse

K u l t u s k i v i

12175

106-K
1

Mitšurini sovhoosis (k. 1975)

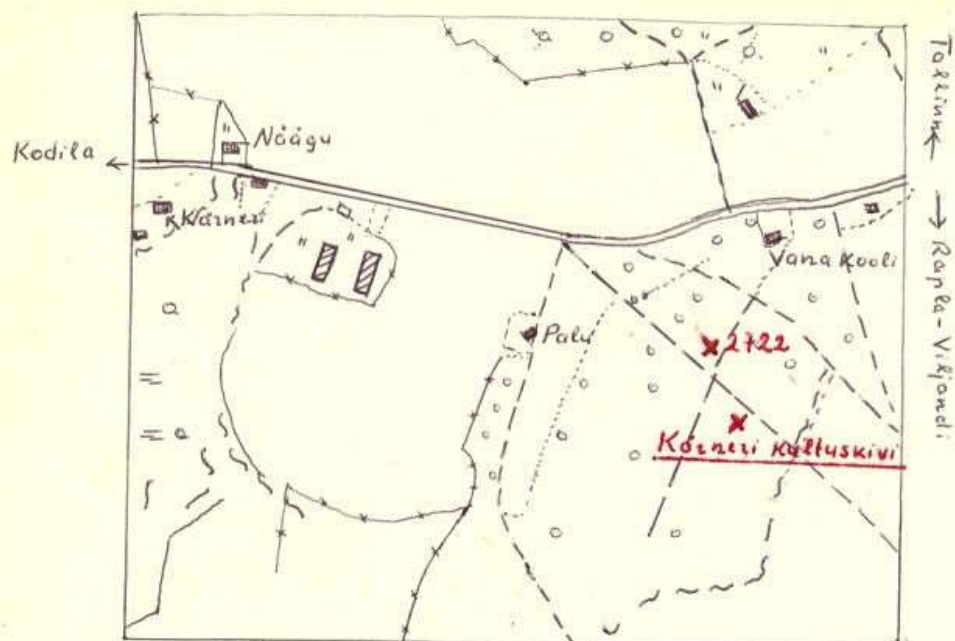
1. Asukoht Rapla rajoonis, Rapla külanõukogus, Purila sovhoosis, endise jaotuse kohaselt Harjumaal, Rapla kihelkonnas, Seli-Sootaguse külas, Kärneri talu maal. Kivi asetseb Kärneri taluhoonetest ligikaudu 1 km ida-kagu pool, Kodilast Tallinn-Viljandi maanteele viivast teest 350 m lõunas, endise Näägu talu maal olevast ohvrikivist (vt. nr. 2722) 150 m lõuna-kagu pool. Kärneri taluhoonetest on säilinud ainult ait ja rehealuse ots. Kivi paikneb kõrgepingeliini sihil, otse traatide all, maanteele loode suunas väljaviihvast metsateest 20 m edelas. Kivi ümbruses on võsa; mõlemal pool elektriliini sihti kasvab mets. Kivist 100 m kagu pool algab uudismaapõld. Enne elektriliini sihi rajamist on kivi ümber kasvanud suuri puid, mille kännud on säilinud.

2. Kultuskivi on pealtvaates kolmnurkja kujuga, lõunaküljelt sir-

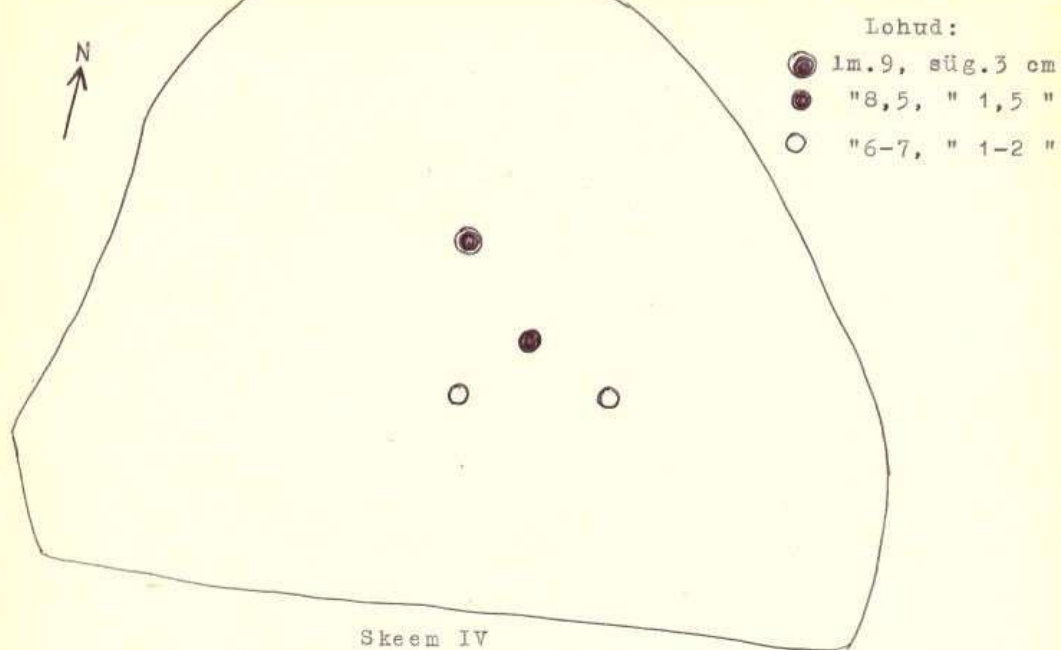
ge, kitsenev osa suunatud põhja poole, värvuselt hall. Põhja-poolse otsa kuju ei ole täpselt jälgitav, kuna siia on loobitud peale paekive. Kivi lõunapoolne serv, osalt ka kirde ja loodekülg on suhteliselt järsud; põhja poole aeglaselt madalduv. Kivi mõõdud 3,65 m (ida-kagu - lääne-loode suunas) ja 3,40 m (lõuna-edela - põhja-kirde suunas); ümbermõõt 10,30 m, kõrgus 1,30 m. Oma kergelt kumera pealispinnaga on kivi pealt lamedat leivapätsi meenutava kujuga. Kivi pind, eriti lõunapoolses osas, on konarlik, rohkete vagumustega. Pealispinna kõrgemas osas on neli hajaliasetsevat kultusloшку. Üks lohku-dest, mis asetseb teistest 0,6 m loode pool, on suhteliselt suur, läbimõõduga 9 cm, sügavusega 3 cm. Ülejäänud kolmest on ühel läbimõõd 8,5 cm, sügavus 1,5 cm, teistel on läbimõõt 6-7 cm, sügavus vastavalt 1-1,5 cm ja 1,5-2 cm.

3. Koos kivi endaga peaks kaitse all olema tema vahetu ümbrus 2-3 m laiuse vööndina.

4. Kivist puuduvad varasemad teated. Avastatud ja muistisena välja selgitatud 1977. aasta augustis.
5. Dateering: I aastatuhat e.m.a. - I aastatuhat m.a.j.
6. Esitatud riikliku kaitse alla võtmiseks 1977. aastal.
7. Pass koostatud 1977. aasta augustis. Passiga on tutvunud ja selle sisu vastuvõetavaks tunnistanud TA Ajaloo Instituudi arheoloogia sektori töötaja *S. Saul*
Muistisel puudub kaitsetahvel.
Passi koostaja E.Tõnisson.

Skeem III

Skeem IV
Kultuskivi pealtvaates

Matsi-Kärneri tammik

Arupoolt Nõmme alale planeeritud kõrgepinge liini nihutasid kohaliku majandi mehed ala serva põhjendusega, et tegemist on väärtusliku noore tammikuga ja nimetasid selle ala omaloominguliselt talude nimede alusel Matsi-Kärneri tammikuks (Jüri Jõulu 2025), ehkki varem oli alal vana kuusik (Maie Sepper 2025) ja arhiiviallikate alusel selgub, et tegemist oli metsakarjamaaga - see on ilmikas näide sellest, kuidas tähenduslikke kohti luuakse ja kuidas sellest kohast oleks peaaegu saanud ametlik looduslik pühapaik, sest nõukogude ajal kohalikul algatusel looduskaitse alla võetud kohale hakati uusi (muuhulgas hiie-temaatilisi) tähendusi omistama. JM

Aruõue talu

üheverstane kaart 1894-1922, ruut 7-29, 1899: olemas
kaheverstane kaart 1895-1918, ruut VII-17, 1899, olemas
1930ndate katastrikaardil Aru

Allika talu

Uus talu, nimi perenaise kodutalu järgi.

Aru t geoloog R. Einasto paekivide kollektsioon

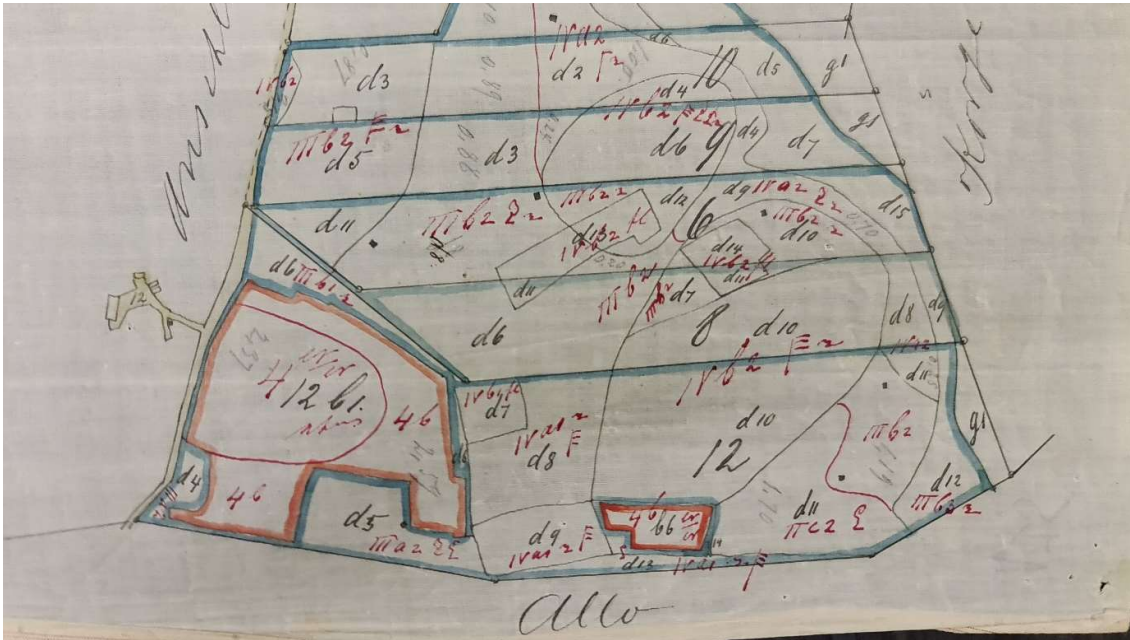
Objekti ulatus (m) 40
Objekt hästi või väga hästi säilinud; PK 669:KLL:001

Härma talu

üheverstane kaart 1894-1922, ruut 7-29, 1899: metsavahikoht
kaheverstane kaart 1895-1918, ruut VII-17, 1899, metsavahikoht
kolmeverstane kaart 1866-1915, ruut IV-4, 1915, metsavahikoht
Põhikaardil 1994-2020 Maaraja

Kohanimi	märgendid	allikas	staatus	rööpvõi põhini mi	liik	maak.	linn või vald	kihelk	lähik
Maarajat		EE_PK	P		p4	RP	Rap	Rap	Kukuk
	koordinaadid: 59°03'57"N : 24°48'10"E Maa-amet GeoNames								
Maaraja A33	KATASTRIS	EE1930k_SK:nm,1938	VAR	Maarajat	p4	RP	Rap	Rap	Kukuk
	koordinaadid: 59°03'57"N : 24°48'10"E Maa-amet GeoNames								

Kokku kirjeid: 2

EAA.2486.1.2878.L175. Taxationsakte des Hofs- und Bauernlandes des Gutes Sellie, Kirchspiel Joerden, Kreis Harrien. Foto: Jüri Metssalu

Kõlvikute tähised kaardil:

9, Tõnu:

d3 – Heuschlag streu Aviko heina.

g1 – Moosmorast daselbst Kõrge R.

EAA.2486.1.1708.L343.

6, Luukareinu:

d8 – Heuschlag streu Awiko heinama

EAA.2486.1.1709a.L6. Darlehnsakte der Gesinde des Gutes Sellie, Kirchspiel Joerden, Kreis Harrien.

10, Jaanijüri:

d2 – Heuschlag Awiko heinama

EAA.2486.1.1709a.L10

Kuusiku mägi

Rap_038

Jäab uuringualt napilt välja, Väikeraba lõunaservas.

Väike raba Rap_039

EAA.2486.1.2878.L175. Taxationsakte des Hofs- und Bauernlandes des Gutes Sellie, Kirchspiel Joerden, Kreis Harrien. Foto: Jüri Metssalu

Kõlvikute nimed kaardil:

9:

d11 – *Heuschlag trocken Kusiko mäg.*

g2 – *Moosmorast Weike Rabba*

EAA.2486.1.1708.L343

Weikeraba.

EAA.3724.4.308.L1. Karte von dem Bauerhof Jaanimardi No.7 abgetheilt vom Rittergute Sellie, 1882

Väikeraba - külast ida pool, Pika heinamaa otsas

EKIKN rap varep2 mõisaaseme [1] (2159293)

Ärja sõerd ja võimalikud kalmekohad (tänapäevase maaparanduse üle käinud) Mõisaaseme külas.
EAA.2486.1.2878.L175. Taxationsakte des Hofs- und Bauernlandes des Gutes Sellie,
Kirchspiel Joerden, Kreis Harrien. Foto: Jüri Metssalu

Tähised kaardil:

10, Jaanijüri:

e2 – Weide Koppel Aerja sõerd

EAA.2486.1.1709a.L10

Pika heinamaa. Tõnu talust ida pool – igal talul üks tükk

EKIKN rap varep2 mõisaaseme [1] (2159293)

Väikeraba - külast ida pool, Pika heinamaa otsas

EKIKN rap varep2 mõisaaseme [1] (2159293)

Pikasoo

Ei saa täpsemalt lokaliseerida, maaparandusega lagedaks tehtud. Võimalik, et sama ala, mis Pika heinamaa ehk siis tegu oli sooheinamaaga.

Reinu pere all, kus Pika heinamaa. EKIKN rap varep2 mõisaaseme [1] (2159293)

Pikaaru soo

Võimalik, et kõik sama soo, lihtsalt Sootaguse küla osa kutsuti ka Pikaaru sooks.

Sootagusel heinamaad Pikaaru soos (kultiveeritud) EKIKN rap varep2 sootaguse [1] (2159867)

Seaturu soo

Kaudselt võib oletada, et tegemist on külavaheteest põhja pool asuva rohumaaga.

Koigi ja Sootaguse küla vahel – nüüd üles haritud.

EKIKN rap varep2 sootaguse [1] (2159867)

Maasika saun

Maasika saun oli Näägu maal, ei ole enam alles.

EKIKN rap varep2 sootaguse [2] (2159869)

Põlendiku mägi Rap_042

Väga kergelt reljeefkaardil aimatav, Sootaguse peakraavi ja uuritava ala piiri vahel Jaanimardi põhjapoolse lahustükki põhjaosas.

Põlendiku mägi. EAA.3724.4.308.L1. Karte von dem Bauerhof Jaanimardi No.7 abgetheilt vom Rittergute Sellie. 1882.

Mustlase kivi Rap_043

See on kaitsealune ohvrikivi.

Sootaguse küla Näägu talu karjamaal suur kivi - Mustlase kivi - mustlased jooksnud kolm korda ümber kivi, kui paari pandi. EKI KN rap varep2 sootaguse [1] (2159867)

2025 kinnitas Maie Sepper, et tegemist on Näägu talu maal asuva suure kaitsealuse ohvrikiviga nr 12178, mille pass Muinsuskaitseametis on:

Seli-Sootaguse

O h v r i k i v i

Mitšurini soovhoos (k. 1975)

1. Asukoht Rapla rajoonis, Rapla külanõukogus, (Purila soovhoosi), endise jaotuse kohaselt Harjumsal, Rapla kihelkonnas, Seli-Sootaguse külas, endise Näägu talu maal. Kivi asetseb kuusemetsas, Näägu taluhoonetest 850 m ida-kagu pool, Kodilast Tallinn-Viljandi maanteele viivast teest umbes 200 m lõunas. Kivist 200 m kirde pool on endine Vana-Kooli talu. Kivist kümme meetrit ida poolt möödub vana metsatee; teine, mõnevõrra suurem metsatee möödub kivist 30 m edela poolt. Viimati mainitud tee viib loode suunas välja maanteele. 150 m lõuna-kagu pool on endise Kärneri talu maal asetsev kultuskivi. Varemalt olivat kasvanud kivi ümbruses tihe lepavõsa, mis hiljem maha raiuti. Praegu on kivi ümbruseks noor kuusemets.

2. Kivi on mitmenurgelise kujuga, suhteliselt kõrge, värvuselt roosakas, hallikate laikudega, järskude servadega, kergelt kumera pealispinnaga. Pikkus põhja-lõuna suunas 3,45 m, laius 3,20 m, kõrgus 1,93 m, ümbermõõt 8,90 m. Pealispinna lõunapoolses osas on kolmnurkja kujuga looduslik nõgu, mõõtmetega umbes 40 x 30 cm, sügavusega kuni 10 cm. Võimalik, et seda on kasutatud ohvriandide paigutamiseks. Väikseid kultuslohekiivi ei ole. Kivi pealispind on suhteliselt siledaks kulunud, ilmselt rohkest pealkäimisest. Kivi lääneküljelt on suur tükk lahti murdunud (võib-olla pikselöögist), asetsedes kivist 1-2 m lõune pool. (Mainitud tüki mõõtmed 1,7 x 1,2 x 0,2 m). Samal ajal on kivi lääneküljel, mille ülemine osa on umbes 0,5 m ulatuses peagu vertikaalne, siledaks kulunud, ilmselt rohkest ülesronimisest, võib-olla ka liulaskmisest. Kivi ümbrus on puhas; põõsaid ega risu pole.

3. Koos kivi endaga peaks kaitse all olema tema vahetu ümbrus 3-4 m laiuse vööndina.

4. Kivist puuduvad varasemad testid TA Ajaloo Instituudi arheoloogias sektori arhiivis. Muistisena välja selgitatud 1950-1960-ndail aastail. Võetud 1965. aastal Rapla rajoonis riikiliku

2722
2

kaitse alla kuuluvate kohaliku tähtsusega arheoloogiamälestiste nimekirja.

5. Kiviga seotud ohverdamistraditsioon sai alguse tõenäoliselt m.a. II aastatuhande esimestel sajanditel, püüdes järgnevalt oletamisi kuni 19. sajandini.

6. Võetud riikiliku kaitse alla Eesti NSV MN määrusega nr. 376 1. augustist 1973.a. "Kultuurimälestiste kaitse korraldamise kohta Eesti NSV-s" (vt. Eesti NSV Ülemnõukogu ja Valitsuse Teataja nr. 1 (423) 4. jaan. 1974, lk. 28.

7. Passi koostatud 1977. aasta oktoobris. Passi sisuga on tutvunud ja selle vastuvõetavaks tunnistanud TA Ajaloo Instituudi arheoloogia ja etnograafia sektori töötaja ...
Muistisel on kaitsetahvel olemas.

Passi koostas E.Tõnnisson.

Paraku ei leidnud me arhiividest 2017. aasta Rapla kihelkonna looduslike pühapaikade inventuuri ajal selle kivi kohta rohkem infot. JM

Pole kindel, kas on uuringualal

Ristikivi

AK Hag/Juu/Rap: IA, Jonuks, Metsoja, Tvauri 2015, juuli-sept, 17

Saueaugu mägi

Seli-Koigi

juhuleiud: potikillud, tulekivi

AI PR 6563: VT AK KAARDILT, koordinaadid olemas

AK Rap: J (kiri: K. Enden 1994, 21. veebr)

AK Rap: J (kiri: K. Enden 2000, 13. sept)